

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su vam potrebne dodatne informacije, pogledajte naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

VELIKO VIJEĆE

PREDMET ALLEN protiv UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

(Predstavka broj 25424/09)

PRESUDA

STRASBOURG

12. jula 2013. godine

Ova presuda je konačna, ali može biti predmet redakcijskih izmjena.

U predmetu Allen protiv Ujedinjenog Kraljevstva,

Evropski sud za ljudska prava, zasjedajući kao Veliko vijeće u sljedećem sastavu:

Dean Spielmann, *predsjednik*,
Josep Casadevall,
Guido Raimondi,
Ineta Ziemele,
Mark Villiger,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Khanlar Hajiyeu,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
George Nicolaou,
András Sajó,
Ledi Bianku,
Zdravka Kalaydjieva,
Vincent A. De Gaetano,
Paul Lemmens,
Paul Mahoney,
Krzysztof Wojtyczek, *sudije*,

i Michael O'Boyle, *zamjenik registrara*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost, koje je održano 14. novembra 2012. godine i 22. maja 2013. godine,
donosi sljedeću presudu, koja je usvojena posljednjeg navedenog dana:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu je pokrenut predstavkom (broj 25424/09) koju je Sudu podnijela britanska državljanica, gđa Lorraine Allen (podnositeljica predstavke) protiv Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske u skladu sa članom 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) 29. aprila 2009. godine.

2. Podnositeljicu predstavke, kojoj je odobrena pravna pomoć, je zastupao Pravni ured solisitora *Stephensons* sa sjedištem u Wiganu. Vladu Ujedinjenog Kraljevstva (Vlada) je zastupala njena zastupnica, gđa Y. Ahmed, Ministarstvo vanjskih poslova i Commonwealtha.

3. Pozivajući se na član 6. stav 2. Konvencije, podnositeljica predstavke je navela da je odlukom o odbijanju dodjeljivanja odštete zbog sudske greške, a koja je donesena po oslobađajućoj presudi koja se odnosila na nju, povrijeđeno njeno pravo na presumpciju nevinosti.

4. Dana 14. decembra 2010. godine, predstavka je dostavljena Vladi. Sud je također odlučio da se u isto vrijeme izjasni o prihvatljivosti i meritumu predstavke (član 29. stav 1).

5. Dana 26. juna 2012. godine, Vijeće Četvrtog odjeljenja u sljedećem sastavu: L. Garlicki, D. Björgvinsson, N. Bratza, G. Nicolaou, L. Bianku, Z. Kalaydjieva, V. De Gaetano i T.L. Early, registrar Odjeljenja, je ustupilo nadležnost Velikom vijeću budući da nijedna stranka u postupku nije uložila prigovor na ustupanje nadležnosti (član 30. Konvencije i pravilo 72. Pravila Suda).

6. Sastav Velikog vijeća je određen u skladu s odredbama člana 26. st. 4. i 5. Konvencije i pravilom 24. Pravila Suda.

7. I podnositeljica predstavke i Vlada su dostavile svoja zapažanja o prihvatljivosti i meritumu predstavke.

8. Rasprava je održana u Palati ljudskih prava u Strasbourgu 14. novembra 2012. godine (pravilo 59. stav 3).

Pred Sudom su se pojavili:

(a) *u ime Vlade:*

Gđa Y. AHMED,

Gosp. J. STRACHAN,

Gosp. C. GOULBOURN,

Gosp. G. BAIRD,

zastupnica,

odvjetnici,

pravni savjetnici;

(b) *u ime podnositeljice predstavke:*

Gosp. H. SOUTHEY QC,

odvjetnik.

Sud je saslušao izjave gosp. Strachana i gosp. Southeyja te njihove odgovore na pitanja koja je postavio Sud.

ČINJENICE

I OKOLNOSTI PREDMETA

9. Podnositeljica predstavke je rođena 1969. godine i živi u Scarboroughu.

A. Osuđujuća presuda

10. Dana 7. septembra 2000. godine, porota Kraljevskog suda u Notingemu (*Nottingham Crown Court*) je proglasila podnositeljicu predstavke krivom za ubistvo njenog četverogodišnjeg sina Patricka. Ona je osuđena na tri godine zatvorske kazne.

11. Vještaci medicinske struke su svjedočili u postupku koji je vođen protiv nje. Oni su objasnili da povrede koje je pretrpio njen sin odgovaraju povredama koje su uzrokovane tresenjem ili udarcem. Osuđujuća presuda je bila zasnovana na prihvatanju hipoteze da se radi o “sindromu tresenog djeteta”, koji je također poznat kao “namjerno nanesena kranijalna trauma” (NNKT), prema kojoj konstatiranje trijade intrakranijalnih lezija koje se sastoje od encefalopatije, subduralne hemoragije i retinalne hemoragije omogućava uspostavljanje dijagnoze nezakonitog korištenja sile ili barem snažno sugerira da se radi o tome. Sve tri lezije su bile prisutne u momentu smrti sina podnositeljice predstavke.

12. Podnositeljica predstavke nije podnijela žalbu protiv osuđujuće presude odmah po donošenju te presude.

B. Poništenje osuđujuće presude

13. Nakon što su vlasti preispitale predmete u kojima se pravosuđe pozvalo na medicinske dokaze sudskih vještaka, podnositeljica predstavke je podnijela zahtjev za ulaganje apelacije van vremenskog roka. Zahtjev je odobren. Apelacija se zasnivala osporavanju prihvaćene hipoteze koja se odnosila na NNKT zbog toga što su novi medicinski dokazi ukazivali da bi se trijada lezija mogla pripisati uzroku koji nije NNKT.

14. Neutvrđenog datuma, podnositeljica predstavke je puštena na slobodu nakon što je odslužila šesnaest mjeseci zatvorske kazne.

15. U okviru apelacionog postupka, Apelacioni sud (Krivično odjeljenje) je saslušao izvjestan broj vještaka medicinske struke. Dana 21. jula 2005. godine, sud je poništio osuđujuću presudu uz obrazloženje da je zasnovana na nepouzdanim osnovama.

16. U pogledu svoje uloge u vezi s preispitivanjem dokaznih elemenata po žalbi, sud je istakao:

“70. (...) [P]rema našem mišljenju, Krivično odjeljenje Apelacionog suda obično ne predstavlja odgovarajući sud za rješavanje općih pitanja tog tipa, gdje postoji istinska razlika između dva respektabilna medicinska mišljenja. Cilj tog suda je (kao što je bio i naš) da odluči o pitanju da li osuđujuća presuda počiva na čvrstom osnovu, imajući u vidu kriterij, koji ćemo naznačiti niže, koji se primjenjuje na apelacije zasnovane na novim dokaznim elementima. To ne znači da se o takvim razlikama ne može odlučiti na suđenju. Kada se takva pitanja pojave za vrijeme suđenja, na poroti je (u krivičnim stvarima) i na sudiji (u građanskim stvarima) da o njima odluče kao o činjeničnim pitanjima na osnovu svih raspoloživih dokaza u predmetu (...).”

17. U vezi sa činjenicama predmeta podnositeljice predstavke, sud je ponovo istakao da je njegov zadatak da odluči da li osuđujuća presuda počiva na čvrstom osnovu. Sud je također istakao da je važno, budući da je predmet u određenoj mjeri težak, imati na umu kriterij koji je izložio lord Bingham of Cornhill u predmetu *Pendleton* (vidi, stav 47. dole), koji se sastoji od pitanja da li bi dokazi, da su predloženi na suđenju, mogli razumno

uticati na odluku porote tako da ona donese osuđujuću presudu. Sud je dodao:

“143. (...) [D]okazi predloženi na suđenju i dokazi koje je predložila Kruna u ovoj apelaciji predstavljaju snažne dokaze protiv [podnositeljice predstavke]. Teza [zastupnika Krune], da je trijada ustanovljena i da je bilo kakav pokušaj da se ona dovede u pitanje zasnovan na spekulacijama, je snažna. Međutim, koliko god bili snažni dokazi protiv [podnositeljice predstavke], zaokuplja nas pouzdanost krivične osude.”

18. Sud je preispitao medicinske dokaze vještaka podnositeljice predstavke i Krune, ističući razlike između njihovih stavova, te je ustanovio sljedeće:

“144. Prvo, da bi se odbila apelacija, morali bismo prihvatiti stanovište [zastupnika Krune] da je potrebno odbaciti u cjelosti dokaze [vještaka podnositeljice predstavke] doktora Squiera (...).

145. (...) Daleko od toga da želimo reći da dajemo prednost dokazima doktora Squiera u odnosu na dokaze doktora Rorke-Adams [vještaka Krune]. Naravno, imajući u vidu težinu dokaza kojima se osporava mišljenje doktora Squiera, imamo izvjesne rezerve u vezi s ispravnosću njegovog mišljenja. Međutim, isto tako, imajući u vidu sve okolnosti predmeta, razlike između njih su one koje je porota morala ocijeniti u svjetlu svih dokaza predmeta.

146. Drugo, premda dokazi o retinalnoj hemoragiji snažno podupiru dokaze o tresenju, ta konstatacija sama po sebi ne predstavlja dijagnozu tresenja. Ako je subduralna hemoragija dovedena u pitanje, konstatacija retinalne hemoragije nije dovoljna da bi se popunila praznina, premda priznajemo da se te dvije lezije mogu razmatrati zajedno. Postoji i pitanje da li je ispravno mišljenje doktora Adamsa [u ime podnositeljice predstavke] da su fiksirane dilatirane pupile koje je uočio ambulantni tim znak cerebralnog edema kod djeteta u to vrijeme.

147. Treće, iako je, kao što smo već istakli, sila koja je potrebna da bi se uzrokovala trijada predmetnih lezija u većini slučajeva veća od jednostavnog grubog manipuliranja rukama, dokazi ukazuju da su rijetki slučajevi u kojima lezije ne odgovaraju intenzitetu korištene sile. Barem je moguće da je u takvim rijetkim slučajevima (možda veoma rijetkim slučajevima) potrebna veoma mala sila da bi se uzrokovala katastrofalne lezije.”

19. Ističući važnost kliničkih dokaza u ovom predmetu, sud je dodao:

“150. (...) Ukratko, [podnositeljica predstavke] je opisana kao pažljiva i brižna majka. Ona je nazvala doktora Barbera kasno noću zbog toga što je bila zabrinuta za Patricka. Prema doktoru Barberu, ona je bila mirna u tom momentu te je kontrolirala svoje emocije. Tužilaštvo je na suđenju branilo tezu da je ona, u intervalu između momenta kada je doktor Barber napustio kuću i 2h30, kada je [podnositeljica predstavke] telefonirala hitnoj službi, snažno i na nezakonit način protresla Patricka. Naše mišljenje je da se ta verzija, u kombinaciji s izostankom ekhimoze na bilo kojem dijelu glave, lica ili tijela djeteta, te frakture ili bilo kojeg drugog znaka, izuzev trijade lezija, ne uklapa lako s tezom Krune koja se odnosi na nezakonito nasilje, što je teza koja počiva na trijadi lezija, koja je sama po sebi hipoteza.”

20. Sud je zaključio:

“152. Kao što smo rekli, dokazi i argumenti koje je predložila Kruna su snažni. Svjesni smo da svjedoci koji su pozvani u ime [podnositeljice predstavke] nisu uspjeli da identificiraju na zadovoljavajući način specifičan alternativni uzrok lezija kod Patricka. Međutim, trijada lezija je jedino predmetno pitanje u ovoj apelaciji, a prema našoj presudi, klinički dokazi ne podupiru hipotezu o NNKT-u. Danas bi prisustvo same trijade lezija moglo biti nesigurno iz razloga koji su već naznačeni. U svakom slučaju, prema našoj ocjeni dokaza koji su na raspolaganju u ovoj apelaciji, samo prisustvo trijade po sebi ne može automatski ili nužno voditi dijagnozi NNKT-a.

153. Centralno pitanje na suđenju je bilo da li je [podnositeljica predstavke] uzrokovala smrt svog sina Patricka nezakonitim korištenjem sile. Pitamo se da li bi novi dokazi, koje smo saslušali u vezi s uzrokom smrti i intenzitetom sile koja je potrebna da bi se uzrokovala trijada lezija, mogli razumno uticati na odluku porote o krivičnoj osudi. Iz svih navedenih razloga, zaključujemo da bi mogli. Prema tome, krivična osuda ne počiva na čvrstom osnovu te se apleacija mora usvojiti. Krivična osuda će biti poništena.”

21. Nije naloženo ponovno suđenje.

C. Zahtjev za naknadu štete

1. Odluka ministra

22. Nakon poništenja krivične osude, podnositeljica predstavke je podnijela zahtjev za naknadu štete zbog sudske greške ministru na osnovu člana 133. Zakona o krivičnom pravosuđu iz 1988. godine (Zakon iz 1988. godine – vidi, st. 49-53 dole).

23. Dopisom od 31. maja 2006. godine, solisitori podnositeljice predstavke su informirani da ministar ne smatra da postoji pravo na naknadu štete u njenom predmetu. U dopisu je naznačeno:

“Ministar unutrašnjih poslova smatra da vaša klijentica ne ispunjava zakonske uvjete predviđene članom 133. stav 1. zbog toga što medicinski dokazi koje je razmatrao Apelacioni sud nisu otkrili novu činjenicu (...). Prema mišljenju ministra unutrašnjih poslova, ti novi medicinski dokazi o intenzitetu sile koja je potrebna da bi se uzrokovala trijada lezija ne predstavljaju novu ili novootkrivenu činjenicu, nego pokazuju promjenu medicinskog mišljenja o intenzitetu sile koji je potrebna da bi se uzrokovala trijada lezija, te ih je ispravno okvalificirati kao nove dokaze u vezi sa činjenicama koje su bile poznate od samog početka, a ne kao nove činjenice.”

2. Presuda Visokog suda (High Court)

24. Podnositeljica predstavke je potom pokrenula postupak sudskog preispitivanja odluke kojom je odbijeno plaćanje odštete na osnovu člana 133. Zakona iz 1988. godine. Ona je smatrala da je ispunila kriterije za naknadu štete koju su predviđeni tim članom.

25. Visoki sud je odbio zahtjev 10. decembra 2007. godine. Sudija je prvo razmotrio stav Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda koji je poništio krivičnu osudu protiv podnositeljice predstavke. On je došao do sljedećih zaključaka:

“21. (...) (1) Apelacioni sud je primijenio kriterij Pendleton te nije sam odlučivao o kompleksnim medicinskim pitanjima koja su pokrenuta dokazima koji su mu predloženi; (2) sve o čemu je on odlučio je da su dokazi koje je on saslušao mogli, da ih je prihvatila porota, voditi oslobađanju podnositeljice zahtjeva krivice; (3) uprkos tom zaključku, Apelacioni sud je smatrao da je teza Krune snažna. Prema mom shvatanju, taj zaključak nije u skladu s tezom, prema kojoj bi po zaključivanju novog suđenja, na osnovu tih dokaza, pretresni sudija bio obavezan da usmjeri porotu da oslobodi podnositeljicu zahtjeva krivice; (4) materijal koji je razmotrio Apelacioni sud i koji ga je doveo do takvog zaključka se sastojao od kompleksne mješavine činjenica i mišljenja.”

26. On je istakao da Krivično odjeljenje Apelacionog suda nije naložilo novo suđenje, nego je smatralo da to nije značajno budući da je podnositeljica predstavke u međuvremenu odslužila svoju kaznu, te bilo kakvo ponovno suđenje ne bi imalo svrhu te ne bi bilo u javnom interesu.

27. Ispitujući potom zahtjev podnositeljice predstavke za naknadu štete, sudija je istakao da obje stranke prihvataju da je podnositeljica predstavke odslužila kaznu po osuđujućoj presudi koja je kasnije poništena, ali da su drugi aspekti njenog zahtjeva zasnovani na članu 133. sporni. On je dalje istakao:

“29. Dom lordova je razmatrao tumačenje člana 133. u predmetu R (*on the application of Mullen*) v *Secretary of State for the Home Department* [vidi, st. 54-62 dole]. Taj predmet je pokazao da postoji razilaženje mišljenja lorda Bingham i lorda Steyna. Činjenice tog predmeta su se uveliko razlikovale od činjenica u ovom predmetu te nam *ratio decidendi* odluke Doma lordova nije od pomoći pri odlučivanju o ovom zahtjevu. To je jednostavno tako zbog toga što se osnov po kojem je poništena krivična osuda Mullena nije odnosio na istragu, vođenje postupka ili dokaze tako da on nije imao pravo na odštetu na osnovu člana 133. Ono što je frapantno u tom predmetu je da on ni u jednoj fazi nije tvrdio da je nevin za krivično djelo za koje je osuđen.”

28. Sudija je prihvatio da osnov po kojem je ministar odbio odštetu pokazuje krajnje usko viđenje onoga što predstavlja novu ili novootkrivenu činjenicu. On je smatrao da je krajnje teško napraviti razliku između medicinskog mišljenja i činjenice te da bi bilo krajnje nepravilno prema nekom podnositelju zahtjeva da se odbije zahtjev za naknadu štete isključivo zbog toga što je zahtjev zasnovan na promjeni medicinskog mišljenja i kliničkih konstatacija. Međutim, on je dodao da taj zaključak nije odlučujući za zahtjev za odštetu podnositeljice predstavke budući da je beskorisno da se on vrati ministru u svrhu preispitivanja ako je neizbježno da on donese identičnu odluku o zahtjevu za odštetu, pa bilo to iz drugog razloga.

29. Sudija je konstatirao da zastupnik podnositeljice predstavke tvrdi da nije potrebno da njegova klijentica dokazuje da je nevinna za optužbe za koje je osuđena i da uostalom priznaje da nije moguće tvrditi pred Visokim sudom da je dovoljno, da bi se usvojio zahtjev za odštetu, da podnositeljica predstavke ustanovi postojanje sumnje u njenu krivicu koja je mogla ili trebala voditi porotu ka oslobađanju krivice. Sudija je smatrao da je u

principu takvo priznanje neizbježno i ispravno u svjetlu zapažanja koje je predočio *Lord Chief Justice* u predmetu *R (on the application of Clibery) v. Secretary of State for the Home Department* [2007] EWHC 1855 Admin, koja je citirao kako slijedi:

“41. (...) ‘Lord Bingham [u predmetu *R (Mullen)*] (...) je razmatrao dvije različite situacije, a svaka od njih je, prema njemu, odgovarala opisu “sudska greške” iz člana 133. Zakona iz 1988. godine. Prva je ona u kojoj nove činjenice pokazuju da je podnositelj zahtjeva nevin za krivično djelo za koje je osuđen. Imajući u vidu takve okolnosti, moguće je reći da on ne *bio* osuđen da su predmetne činjenice bile predočene poroti. Druga situacija je ona u kojoj su se desila činjenja ili propusti u toku suđenja koji se nisu *trebali* desiti i koji su doveli do takve povrede njegovog prava na pravično suđenje da je moguće reći da je on “pogrešno osuđen”. Imajući u vidu takve okolnosti, adekvatno je reći da podnositelj zahtjeva nije trebao biti osuđen.’ ”

30. Sudija je dalje istakao:

“42. Gosp. Southey [zastupnik podnositeljice predstavke] mi nije ništa rekao o strazburškoj doktrini u vezi s presumpcijom nevinosti. Ja neću odlučivati o tom aspektu. Gosp. Southey će kasnije naznačiti svoj stav o tom pitanju. Uz rezervu u vezi s tim pitanjem, čini mi se da bi se radilo o udaljavanju od pravnih tekstova ako bi se reklo o nekom predmetu, u kojem je porota mogla doći do drugačijeg zaključka, da pokazuje ‘van razumne sumnje da je došlo do sudske greške’. Čini mi se da naznake lorda Bingham u vezi s greškom u postupku nemaju veze s predmetima u kojima se desila greška u vezi s dokazima. U predmetima sudske greške u vezi s dokazima je potrebno da nova ili novootkrivena činjenica pokaže van razumne sumnje da je došlo do sudske greške. Dakle, to nije dokazao ako je samo ustanovljeno da je porota mogla doći do drugačijeg zaključka da su novi dokazi bili na raspolaganju.”

31. Sudija je dalje istakao:

“44. Zamislimo predmet u kojem optuženi ne predoči objašnjenja za vrijeme ispitivanja ili na suđenju – i u kojem jedine dokaze protiv njega predoči samo jedan svjedok – koji je osuđen na osnovu tih dokaza uz potkrijepljujuće dokaze vlastite šutnje. Ako se potom dokaže da su dokazi tog jednog svjedoka potpuno pogrešni, bilo zbog neprimjerenog motiva svjedoka ili jednostavno zbog greške svjedoka, može se barem tvrditi da je u slučaju podnositelja zahtjeva došlo do sudske greške iako niko nikada ne bi odlučivao, niti bi mogao znati, da li je optuženi zaista kriv za ono što mu se stavlja na teret. Međutim, ta hipoteza ne znači ništa za podnositeljicu zahtjeva u ovom predmetu. Naime – kao što to pokazuje ekspozicije medicinskih dokaza koji su predočeni Apelacionom sudu i poroti – postoje snažni dokazi protiv podnositeljice zahtjeva. Nakon što je tužilaštvo predočilo svoju tezu te nakon što su predočeni svi dokazi, prema mišljenju Apelacionog suda koje je izraženo na izričit način, na poroti bi bilo da odluči o tom pitanju (...)”

32. On je zaključio sljedeće:

“45. Kao što pokazuju dijelovi presude Apelacionog suda [u predmetu *Clibery*], koje sam citirao, sve što je on odlučio je da novi dokazi stvaraju mogućnost da bi porota, ako bi nove dokaze razmatrala zajedno s dokazima predočenim na suđenju, možda mogla osnovano osloboditi podnositeljicu predstavke. To je daleko od dokazivanja van svake svake razumne sumnje da je došlo do sudske greške u ovom predmetu. Prema tome i iz tog jednostavnog razloga, odbijam zahtjev.”

3. Presuda Apelacionog suda

33. Podnositeljica predstavke je uložila apelaciju. Dana 15. jula 2008. godine, Apelacioni sud (Građansko odjeljenje) je odbio žalbu. Donoseći presudu tog suda, *Lord Justice Hughes* je na početku ukratko iznio stav Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda koji je poništio krivičnu osudu podnositeljice predstavke. On se pozvao na zaključke izražene u presudi Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda, tj. da je sud, premda postoje snažni dokazi protiv podnositeljice predstavke, zabrinut u vezi s pouzdanošću krivične osude. On je nastavio:

“17. (...) Odluka u pogledu pouzdanosti krivične osude u nekom predmetu u kojem postoje novi dokazi je na samom sudu te se ne radi o tome da se odredi koje dejstvo bi novi dokazi imali na porotu, nego Sud, u jednom teškom predmetu, može smatrati korisnim da provjeri valjanost svog privremenog mišljenja tako što će se zapitati da li bi dokazi koji su sada na raspolaganju mogli razumno uticati na odluku porote da donese osuđujuću presudu. U ovom predmetu je jasno da je Krivično odjeljenje Apelacionog suda usvojilo to zadnje stanovište te se pri odlučivanju uveliko oslonilo na dejstvo koje bi mogli imati predloženi medicinski dokazi da su oni bili poznati poroti (...). [N]ema sumnje da je sud smatrao da nije na njemu da odlučuje o pitanju da li su kliničke konstatacije ispravno tumačene ili nisu, nego da se radi o pitanju koje bi porota mogla i trebala odlučiti nakon ispitivanja suprotnih mišljenja vještaka. Usvajajući takav stav, on je odlučio da su dokazi koji su sada na raspolaganju *možda mogli* voditi drugačijem zaključku da ih je ispitala porota.”

34. U vezi s odlukom Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda da ne nalaže ponovno suđenje, sudija je istakao sljedeće:

“18. (...) [D]o momenta ulaganja apelacije, apelantica je odslužila kaznu te je proteklo dosta vremena. Razumljivo je, imajući u vidu takve okolnosti, da Kruna nije podnijela zahtjev za ponovno suđenje budući da bi to ona bez sumnje uradila da je krivična osuda poništena iz tih razloga ubrzo nakon suđenja.”

35. Sudja je razmatrao značenje izraza “sudska greška” te je na sljedeći način rezimirao razliku u stajalištima lorda Bingham i lorda Steyna u predmetu *R (Mullen)*:

“21. (...) Lord Steyn je smatrao (...) da ‘sudska greška’ u ovom kontekstu znači da je nevinost dotične osobe priznata. Lord Bingham (...) nije predložio konačno mišljenje o tom pitanju, ali je precizirao da on ‘oklijeva da prihvati’ to tumačenje. Sa svoje strane, on je bio spreman da prihvati da ‘sudska greška’ obuhvata u ovom kontekstu ozbiljene nedostatke u postupku suđenja, bilo da je nevinost dokazana ili nije.”

36. Međutim, on je objasnio da imajući u vidu jednoglasno mišljenje Doma lordova da je zahtjev gosp. Mullena neuspješan, različita tumačenja lorda Steyna i lorda Bingham nisu striktno nužna za odluku.

37. Sudija je istakao da je zastupnik podnositeljice predstavke prihvatio da nevinost podnositeljice predstavke nije dokazana van razumne sumnje, ili na uvjerljiv način, odlukom Krivičnog odjeljenja Apelacionog da poništi krivičnu osudu. Prema tome, on je istakao da je zahtjev podnositeljice predstavke neuspješan ako je tumačenje člana 133. Zakona iz 1988. godine koje je predložio lord Steyn ispravno. Međutim, podnositeljica predstavke

je istakla da bi stajalište lorda Bingham trebao biti usvojeno te da bi, prema njegovom tumačenju, njen zahtjev bio usvojen zbog toga što je bilo ozbiljnih propusta u postupku suđenja u njenom predmetu. Preispitujući komentar lorda Bingham u predmetu *R (Mullen)*, sudija je istakao:

“26. (...) [J]asno je da je ključni element širokog tumačenja ‘sudske greške’ koju je [lord Bingham] bio spreman razmotriti ‘konstatacija da je postojalo nešto ozbiljno pogrešno u (...) u postupku suđenja’ (...)”

38. Sudija je dalje istakao:

“27. U ovom predmetu nije postojalo ništa pogrešno u postupku suđenja, bilo da je ozbiljno ili nije. Govoreći o ‘diskutabilnim dokazima vještaka’, jasno je da lord Bingham nije mogao razmišljati o dokazima koji su svjesno predloženi i zasnovani na ozbiljnom vještačenju u vrijeme suđenja. Najviše što se može reći protiv dokaza vještaka na tom suđenju je da bi oni možda trebali biti revidirani u svjetlu novih medicinskih istraživanja i/ili razmišljanja. U svakom slučaju, nije dokazano da su medicinski dokazi predloženi u vrijeme suđenja diskutabilni, čak ni u tom ograničenom smislu. Kao što pokazuju dijelovi iz presude Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda koje sam citirao, odluka tog suda nije išla dalje od konstatiranja da porota treba riješiti razlike u medicinskim mišljenjima. Ne radi se ni o predmetu u kojem je poroti predložen medicinski konsenzus, prema kojem je trijada lezija naznaka za dijagnosticiranje nezakonitog ubistva. Medicinski vještaci apelantice su prihvatili da je trijada lezija kompatibilna s nezakonitim ubistvom, ali da ne vodi nužno takvom zaključku. Apelacija je usvojena zbog toga što se protekom godina više potencijalne vjerodostojnosti dodjeljivalo mišljenju u korist apelantice, a koje je sada potkrijepljeno dokazima doktora Squiera, što je mišljenje koje porota nije saslušala, a koje Krivično odjeljenje Apelacionog suda, uprkos izvjesnim sumnjama u vezi s njim, nije moglo u potpunosti odbaciti.

28. Iz istih razloga uopće ne sumnjam da odluka Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda ni po čemu ne znači da ne bi stajale optužbe protiv apelantice ako bi jedan dan novi dokazi izašli na vidjelo (...)”

39. Sudija je nastavio tako što je razmatrao situacije u kojima bi neslaganje između uglednih eksperata vodilo zaključku da bi bilo neoprezno i nesigurno voditi postupak. On je istakao da ne postoji odluka koja bi ukazivala da bi trebalo odustati od dostavljanja predmeta poroti u slučaju neslaganja eksperata o zaključcima koji bi se mogli izvući iz postojanja lezija. Naprotiv, on je smatrao da rješavanje takvih neslaganja, imajući u vidu kriterij dokazivanja u krivičnim stvarima, predstavlja važan aspekt funkcija porote. Prema tome, on je zaključio:

“29. U ovom predmetu nije bilo osnova da se kaže, u vezi s novim dokazima, da nema osnova da se predmet predloži poroti. Nadalje, da je sud želio reći da (sada) nema (ili nema više), on bi to rekao na jasan način. Naprotiv, činjenica da je on više puta ponovio da bi evaluacija konkurentnih medicinskih mišljenja bila stvar za porotu je u potpunosti nesukladna sa zaključkom da nema osnova, imajući u vidu novo stanje medicinskih dokaza. Isto tako, postavljanje pitanja predmeta *Pendleton* u vidu kontrole je nesukladno sa zaključkom da predmet ne bi nikada trebao biti predložen poroti da su novi dokazi bili poznati.

30. Imajući u vidu takve okolnosti, dolazim do jasnog zaključka da ovaj predmet ne može uspjeti, čak ni imajući u vidu tumačenje člana 133. koje je predočio lord Bingham (...).”

40. Premda, imajući u vidu okolnosti, nije bilo potrebno rješavati razliku između tumačenja člana 133. koje su predočili lord Bingham i lord Steyn, sudija dao prednost stajalištu lorda Stayna, ističući, *inter alia*, sljedeće:

“40 iii) Dok se naravno slažem da se Krivično odjeljenje Apelacionog suda obično ne bavi pitanjem krivice ili nevinosti, nego samo pitanjem pouzdanosti osude, taj sud prepoznaje predmete u kojima je nevinost osuđenog branjenika zaista dokazana van razumne sumnje novom ili novootkrivenom činjenicom, a presuda jasno naznačava da je to tako u svakom predmetu (...) [Č]ini mi se [da] primjena člana [133] uzrokuje zaista stvarne poteškoće ako se usvaja šira definicija [sudske greške] jer se onda treba zapitati u svakom predmetu krivične osude, koja je poništena na osnovu novih dokaza, da li je zadovoljen kriterij iz člana 133. koji se odnosi na sudsku grešku koja je dokazana van razumne sumnje ili se jednostavno radi o slučaju u kojem postoji sumnja koja je takva da krivična osuda ne počiva na čvrstom osnovu. Međutim, ako sudska greška znači ustanovljavanje nevinosti van razumne sumnje, obično neće biti nikakvih poteškoća da se jasno razlikuju ti predmeti u presudama Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda.”

41. U vezi s argumentima podnositeljice predstavke zasnovanim na presumpciji nevinosti, sudija se pozvao na presude Suda u predmetima *Sekanina protiv Austrije*, od 25. augusta 1993, Serija A broj 266-A; *Rushiti protiv Austrije*, broj 28389/95, od 21. marta 2000; *Weixelbraun protiv Austrije*, broj 33730/96, od 20. decembra 2001; *O. protiv Norveške*, broj 29327/95, ECHR 2003-II; i *Hammern protiv Norveške*, broj 30287/96, od 11. februara 2003. On je istakao da te presude nisu vodile zaključku da podnositeljica predstavke ima pravo na odštetu na osnovu člana 133, iz sljedećih razloga:

“35. i) Ni u jednom od tih predmeta se nisu ispitivale odredbe koje reguliraju predmetnu stvar, naime odštetu zbog dokazane sudske greške koju predviđa MPGPP [Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine – vidi, stav 65. dole].

ii) Član 14. MPGPP-a stavlja jednu do druge odredbu koja se odnosi na odštetu iz člana 14(6), koji se ovdje razmatra, i odredbu iz člana 14(2) čija je terminologija identična terminologiji člana 6(2) EKLJP. Sasvim jasno, član 14(6) iziskuje nešto više od poništenja krivične osude da bi postojalo pravo na odštetu, naime, da je sudska greška pouzdano dokazana novim ili novootkrivenim činjenicama. Čini mi se da te odredbe ne bi mogle koegzistirati u tom smislu da iz člana 14(2) proizilazi da je dovoljno da krivična osuda bude poništena zbog nove činjenice da postoji pravo na odštetu (...)

iii) Dok je MPGPP ugovor koji je neovisan od Evropske konvencije, odredbe koje su identične članu 14(6) se nalaze u članu 3. Protokola broj 7 na EKLJP. Iz istih razloga je jasno da član 3. ne bi mogao biti izražen korištenjem termina kojima je izražen da član 6(2) EKLJP ima značenje da se odšteta dodjeljuje automatski po poništenju krivične osude na osnovu nove činjenice.

iv) Kao što je lord Steyn istakao u predmetu *Mullen* (...), razlika između predmetnog austrijskog nacionalnog sistema, koji je onda bio predmet ispitivanja, i međunarodnog

sistema zasnovanog na članu 3. Protokola broj 7 je ona na koju je Strazburški sud skrenuo pažnju u predmetu Sekanina (...) u stavu 25. presude (...)

v) Jasno proizilazi iz austrijskih i norveških predmeta da je linija između primjenjivanja ili neprimjenjivanja člana 6(2) često tanka. U predmetu Sekanina, Komisija je (...) izričito istakla da član 6(2) 'zasigurno' ne onemogućava oslanjanje na iste činjenice po oslobađajućoj presudi donesenoj u meritumu da bi se pokrenuo građanski postupak protiv branjenika, te da se to uostalom mora često dešavati, naročito u predmetima koji se odnose na skrb djeteta. U predmetu Orr protiv Norveške (...), Sud je istakao da član 6(2) nije omogućio podnositeljici zahtjeva u predmetu koji se odnosio na silovanje da dobije odštetu po oslobađajućoj presudi branjenika, premda je kriterij u vezi s dokazima koji se primjenjivao na građanski postupak bio drugačiji; odluka je bila zasnovana na načinu na koji se sud izrazio pri razmatranju tog zadnjeg pitanja.

vi) Osnov odluka u austrijskim i norveškim predmetima je bila uska veza između oslobađajuće odluke donesene u meritumu predmeta i odluke o odšteti. U austrijskim predmetima, odluka o odšteti je proizilazila iz nadležnosti krivičnog suda, premda ju je najčešće donosio krivični sud u drugačijem sastavu izvjesno vrijeme nakon oslobađajuće presude, kao što je to, na primjer, u Engleskoj u slučaju naloga o konfiskaciji. Nadalje, sud je djelomično postupio na način da je analizirao odluku porote. U norveškim predmetima, oslobađajuću presudu je donio sud koji se sastojao od sudija i porotnika, a te iste sudije su više ili manje odmah nakon toga razmatrale pitanje odštete (...).

vii) Nasuprot tome, odšteta u predmetima u vezi s novim dokazima na osnovu člana 14(6) i člana 133. nije vezana ni za kakvo oslobađanje od krivične osude u meritumu, nego treba biti isplaćena ne samo kada je poništena krivična osuda nego i kada postoji dodatni faktor sudske greške koja je ustanovljena van razumne sumnje ili na uvjerljiv način.

viii) Bez sumnje se može reći (...) da upravo kao što je Sud opisao odštetu zbog oslobađajuće presude na osnovu norveškog nacionalnog sistema kao postupak čiji je cilj 'ustanoviti da li je država imala obavezu da finansijski nadoknadi štetu koju je uzrokovala (...) osobi postupkom koji je pokrenula protiv nje' (vidi, O. protiv Norveške (...)), takav je i sistem odštete zbog sudske greške na osnovu člana 14(6). Međutim, postavlja se pitanje kada predmetni sistem stvara takvu obavezu. Ako bi se član 6(2) primjenjivao na zahtjeve na osnovu predmetnog sistema, ne bi postojao razlog, u pogledu logičnosti ili pravičnosti, da se razlikuju osobe čije su krivične osude poništene na osnovu novih dokaza i one čije su krivične osude poništene po drugim osnovama; sve te osobe bi bile u poziciji da se pozivaju na presumpciju nevinosti. Naravno, ne bi postojao nikakav očigledan razlog da se pravi razlika između osoba koje su osuđene, ali čije su krivične osude poništene i onih koje su oslobođene na suđenju. Međutim, jasno je da član 14(6) ne predviđa plaćanje odštete osim u ograničenim slučajevima koji su predviđeni tom odredbom.

ix) U predmetu Mullen, lord Steyn je smatrao (...) da se član 6(2) EKLJP ne primjenjuje na posebna pravila stvorena članom 14(6) MPGPP-a. Odluka lorda Bingham je bila da (...) austrijski i norveški slučajevi (...) nisu od pomoći za Mullen a jer se njegovo 'oslobađanje' nije odnosilo na meritum optužbe protiv njega."

42. Podnositeljica predstavke je zatražila odobrenje da uloži apelaciju Domu lordova. Odobrenje je odbijeno 11. decembra 2008. godine.

II RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Poništavanje krivične osude

1. Zakon o apelacijama u krivičnim stvarima iz 1968. godine

43. Član 2(1) Zakon o apelacijama u krivičnim stvarima iz 1968. godine (izmijenjeni) propisuje da Apelacioni sud:

“(a) usvaja apelaciju protiv osuđujuće presude ako smatra da osuđujuća presuda ne počiva na čvrstom osnovu; i

(b) odbija apelaciju u bilo kojem drugom slučaju.”

44. Prema članu 2(2), sud poništava osuđujuću presudu u slučaju usvajanja apelacije.

45. Član 2(3) glasi:

“Osim u slučaju da se na osnovu člana 7. niže naloži ponovno suđenje apelantu, odluka Apelacionog suda o poništenju osuđujuće presude ima dejstvo naloga pretresnom sudu da osuđujuću presudu zamijeni oslobađajućom presudom.”

46. Član 7(1) Zakona o apelacijama u krivičnim stvarima iz 1968. godine propisuje da u slučaju da Apelacioni sud usvoji apelaciju uloženu protiv osuđujuće presude i da sud smatra da je to u interesu pravde, on može naložiti ponovno suđenje apelantu. Ponovno suđenje može biti neadekvatno ako je, na primjer, branjenik već odslužio kaznu i ako novi postupak ne bi ponudio ništa novo.

2. Sudski pristup poništavanju osuđujuće presude na osnovu novih dokaza

47. U predmetu *R. protiv v. Pendletona* [2001] UKHL 66, Dom lordova je razmatrao pitanje koji bi to bio pristup apelacionih sudova u predmetima koji se odnose na nove dokaze. Lord Bingham of Cornhill je istakao:

“19. (...) [U] predmetu *Stafford*, Dom lordova je ispravno odbacio argument odvjetnika, prema kojem je Apelacioni sud postavio pogrešno pitanje kada je kao kriterij uzeo dejstvo novih dokaza na mišljenje sudija Apelacionog suda, a ne dejstvo koje bi ti dokazi imali na mišljenje porote (...). Nisam ubijeđen da je Dom lordova u predmetu *Stafford* izrazio ikakav pogrešan princip sve dok je jasno Apelacionom sudu da je ono što on treba razmotriti pitanje da li osuđujuća presuda počiva na čvrstom osnovu, a ne da li je optuženi kriv. Međutim, kriterij koji je zagovarao odvjetnik u predmetu *Stafford* (...) ima dvostruki osnov (...). Prvo, on podsjeća Apelacioni sud da on nije i nikada ne bi trebao postati glavni donositelj odluke. Drugo, on podsjeća Apelacioni sud da on ima nesavršeno i nekompletno shvatanje kompletnog procesa koji je vodio porotu ka donošenju osuđujuće presude. Apelacioni sud može ocijeniti nove dokaze koji su mi predloženi, ali, osim u slučaju da je predmet jasan, on je u nepovoljnom položaju pri povezivanju tih dokaza s ostatkom dokaza koje je saslušala porota. Iz tih razloga, obično je mudro da Apelacioni sud, u slučaju poteškoća, testira sopstveno privremeno stajalište tako što će se zapitati da li bi dokazi, da su predloženi

na suđenju, mogli razumno uticati na odluku porote da donese osuđujuću presudu. Ako bi mogli, treba smatrati da osuđujuća presuda ne počiva na čvrstom osnovu.”

48. Nakon toga, lord Brown of Eaton-Under-Heywood, u predmetu *Dial and another v. State of Trinidad and Tobago* [2005] UKPC 4 koji je ispitalo Državno vijeće (*Privy Council*), je predočio sljedeće komentare:

“31. (...) [Z]akon je sada jasno uspostavljen i može jednostavno biti izražen kako slijedi. Kada su novi dokazi predočeni u apelaciji u krivičnim stvarima, na Apelacionom sudu je, naravno pretpostavljajući da ih on prihvati, da ocijeni njihov značaj u kontekstu ostalih dokaza u predmetu. Ako sud zaključi da novi dokazi ne pokreću razumnu sumnju u krivicu optuženog, on će odbiti apelaciju. Osnovno pitanje se postavlja samom sudu, a to pitanje nije koje bi dejstvo mogli imati novi dokazi na mišljenje porote. Imajući to u vidu, ako sud smatra da je predmet težak, on može smatrati da je od pomoći da testira svoje stanovište tako što će se zapitati da li bi dokazi, da su bili predočeni na suđenju, mogli razumno uticati na odluku porote u smislu donošenja osuđujuće presude: *R. protiv Pendletonna* (...). Vodeći princip ipak ostaje onaj koji je postavljen u predmetu (...) *Stafford* (...) a koji je Dom lordova potvrdio u predmetu *Pendleton*:

‘Dok (...) Apelacioni sud i ovaj dom mogu smatrati da je praktičan pristup koji se sastoji od postavljanja pitanja šta bi uradila porota da je imala saznanja o novim dokazima, konačna odgovornost počiva na njima i samo na njima da odluče o pitanju [da li presuda počiva na čvrstom osnovu ili ne].’ ”

B. Odšteta u slučaju sudske greške

1. Zakon o krivičnom pravosuđu iz 1988. godine

49. Član 133(1) Zakona o krivičnom pravosuđu iz 1988. godine glasi:

“(1) Pod uvjetom iz stava 2. dole, ako je neka osoba osuđena za krivično djelo, te je potom krivična osuda ukinuta ili je ta osoba pomilovana na osnovu nove ili novootkrive činjenice kojom je dokazana sudska greška van razumne sumnje, ministar plaća odštetu za sudska grešku osobi koja je pretrpila kaznu kao rezultat takve krivične osude (...), osim ako je neotkrivanje nepoznate činjenice djelomično ili u potpunosti pripisivo osuđenoj osobi.

50. Ministar odlučuje o pitanju da li postoji pravo na odštetu na osnovu člana 133. po podnošenju zahtjeva dotične osobe.

51. Prema članu 133(5), termin “ukinuta” treba tumačiti na način da se odnosi na osuđujuću presudu koja je poništena, *inter alia*, po apelaciji koja je uložena van vremenskog roka; ili po obraćanju Komisije za preispitivanje krivičnih predmeta Apelacionom sudu.

52. Član 133(6) propisuje da osoba izdržava kaznu kao rezultat osuđujuće presude kada je krivična sankcija izrečena protiv nje za krivično djelo za koje je ona osuđena.

53. Nakon uvođenja odredbi iz Zakona o krivičnom pravosuđu i imigraciji iz 2008. godine u član 133, uveden je dvogodišnji rok za podnošenje zahtjeva za odštetu te je razjašnjen odnos između krivične presude koja je “ukinuta” i mogućnosti ponovnog suđenja. Te odredbe su

stupile na snagu 1. decembra 2008. godine, tj. nakon odluke Apelacionog suda o zahtjevu za odštetu u ovom predmetu (vidi, stav 33. gore).

2. Sudsko tumačenje “sudske greške”

(a) Prije postupka o zahtjevu za odštetu koji je podnijela podnositeljica predstavke

54. U predmetu *R (Mullen) v. Secretary of State for the Home Department* [2004] UKHL 18, Dom lordova je razmatrao primjenu člana 133. Zakona iz 1988. godine. Suđenje gospodinu Mullen u Engleskoj je bilo moguće jedino zbog toga što su britanske vlasti organizirale njegovo deportiranje iz Zimbabvea, što je dovelo do flagrantnog kršenja domaćeg i međunarodnog prava. To pitanje se pojavilo tek po osuđujućoj presudi i njegovoj apelaciji Apelacionom sudu, otprilike sedam godina kasnije, što je rezultiralo poništavanjem osuđujuće presude na osnovu toga što je njegovo deportiranje uzrokovalo zloupotrebu postupka, naime tešku zloupotrebu izvršne vlasti. Ministar je odbio njegov zahtjev za odštetu na osnovu člana 133, ili sistema odštete *ex gratia* koji je paralelno postojao u to vrijeme. U postupku sudskog preispitivanja koji je potom uslijedio, Dom lordova je jednoglasno ustanovio da član 133. ne iziskuje plaćanje odštete zbog sudske greške u njegovom predmetu. Međutim, lord Bingham i lord Steyn su imali različita mišljenja u vezi s ispravnim tumačenjem člana 133.

55. U vezi s terminom “neopravdana osuda”, lord Bingham je rekao:

“4. (...) Izraz ‘neopravdana osuda’ nije pravni pojam te njegovo značenje nije uspostavljeno. Jasno je da izraz uključuje krivičnu osudu onih koji su nevinu za zločin za koji su osuđeni. Međutim, mislim da bi u uobičajenom govoru taj izraz bio proširen na one osobe, bilo da su krive ili ne, koje očigledno ne bi trebale biti osuđene na suđenju. Nemoguće je i nepotrebno identificirati mnoštvo razloga zbog kojih bi neka osoba mogla biti osuđena kada ne bi trebala. To bi moglo biti zbog toga što su dokazi protiv nje krivotvoreni ili su dati lažni iskazi. Moglo bi biti zbog toga što je pravosuđe osiguralo osuđujuću presudu na svjedočenju diskutabilnog vještaka. Moglo bi biti zbog toga što su dokazi koji bi bili od pomoći odbrani sakriveni ili zatajeni. Moglo bi biti zbog toga što je porota bila predmet zlonamjernog miješanja. Moglo bi biti zbog sudske nepravdičnosti ili loše usmjerenosti. U predmetima te vrste je ponekad moguće, ali je češće nemoguće reći da je dotična osoba nevinu, ali je moguće reći da je bila neopravdana osuđena. Zajednički faktor u takvim predmetima je da je nešto bilo ozbiljno pogrešno u istrazi krivičnog djela ili vođenju sudskog postupka, što je rezultiralo osuđujućom presudom protiv nekoga ko nije trebao biti osuđen.”

56. Premda se čini u predmetu podnositeljice predstavke da su i Visoki sud i Apelacioni sud smatrali da se ta izjava odnosila na tumačenje koje je predočio lord Bingham u vezi s terminom “sudska greška” iz člana 133, potrebno je naznačiti, kao što je objasnio lord Hope u presudi koju je kasnije donio Vrhovni sud u predmetu *Adams* (vidi, stav 63. dole), da komentari lorda Bingham nisu bili usmjereni na taj termin, nego na termin “neopravdana osuda”, u kontekstu sistema odštete *ex gratia* koji je bio na snazi u to vrijeme.

57. Lord Bingham je istakao da je član 133. usvojen da bi obaveza iz člana 14(6) MPGPP-a imala pravno dejstvo te je istakao da je cilj člana 14(6) da osigura da branjenici imaju pravično suđenje; on nije relevantan za zloupotrebu izvršne vlasti koja nije rezultirala nepravičnim suđenjem. On je dalje istakao:

“8. (...) Pri poništavanju osuđujuće presude protiv gosp. Mullena, Apelacioni sud (Krivično odjeljenje) je osudilo na jedini mogući djelotvoran način zloupotrebu izvršne vlasti koja je dovela do lišavanja slobode i otmice. Međutim, on nije otkrio nikakav propust u postupku suđenja. U slučaju propusta u postupku, ministar je obavezan na osnovu člana 133. i člana 14(6) da plati odštetu. Imajući u vidu takav ograničen osnov, smatram da nije obavezan da plati odštetu na osnovu člana 133.”

58. Lord Bingham je oklijevao da prihvati argument ministra, prema kojem ga član 133, koji odražava član 14(6) MPGPP-a, obavezuje da plati odštetu samo kada se dokaže van razumne sumnje da branjenik, koji je konačno oslobođen u okolnostima koje zadovoljavaju zakonske uvjete, nije kriv za krivično djelo za koje je osuđen. Međutim, u svjetlu njegovog zaključka da se ne plaća nikakva odšteta, nije bilo potrebno odlučivati o tom pitanju.

59. Lord Steyn je istakao da je član 133, poput člana 3. Protokola broj 7 na Konvenciju, modeliran prema članu 14(6) MPGPP-a. On je razmotrio nekoliko presuda ovog Suda u kojima je ustanovljena povreda člana 6. stav 2. u vezi sa zahtjevima za odštetu koje su podnijele osobe koje su oslobođene krivične osude na suđenju, te je zaključio:

“41. (...) Predmetne odluke nisu relevantne za pitanje koje se razmatra. Međudjelovanje člana 6(2) i člana 3. Protokola broj 7 nije predmet razmatranja. Naime, prema austrijskom pravu, pravo na odštetu je šire od onog koje je predviđeno članom 3. Protokola broj 7.”

60. Zaključivši da jurisprudencija ovog Suda nije od velike pomoći pri tumačenju člana 133, lord Steyn je potom ispitao tumačenje člana 14(6), onako kako on glasi. On je istakao da predmet, u kojem je neki branjenik krivo osuđen te je osuđujuća presuda protiv njega poništena po apelaciji koja je uložena u normalnom roku, ne ispunjavava uvjete za odštetu. On je dalje istakao da neki predmet nije obuhvaćen članom 14(6) ako nema nove ili novootkrivene činjenice, nego je jednostavno priznato da je prethodna apelacija krivo odbijena. Prema tome, on je zaključio da primarni cilj nije obezbjeđivanje odštete svim osobama koje su krivo osuđene te da je neupitno da je osnovno pravo iz člana 14(6) usko ograničeno. On je dalje istakao:

“46. Uvjet da se novom ili novootkrivenom činjenicom mora dokazati na uvjerljiv način (ili van razumne sumnje, kako je iskazano jezikom člana 133) ‘da je došlo do sudske greške’ je važan. On omogućava da se odstrane predmeti u kojima je samo ustanovljeno da je možda došlo do neopravdane osude. Na sličan način su isključeni i predmeti u kojima postoji samo vjerovatnoća da je došlo do neopravdane osude. Te dvije kategorije pokrivaju veliku većinu predmeta u kojima je ulaganje apelacije van vremenskog roka dozvoljeno (...). Smatram ove razloge snažnim u odnosu na široko

tumačenje ‘sudske greške’ koje je predloženo u korist gosp. Mullena. Oni također dokazuju diskutabilan karakter širokog tumačenja (...), koji u potpunosti podriva dejstvo dokaza kojima se pokazuje ‘na uvjerljiv način da je došlo do ‘sudske greške’. Prihvatajući da u drugim kontekstima ‘sudska greška’ može imati uža ili šira značenja, jedini kontekst koji je relevantan ukazuje na uže tumačenje, tj. slučaj u kojem je nevinost dokazana.”

61. Prema tome, on je zaključio:

“56. (...) autonomno značenje riječi ‘sudska greška’ proteže se samo na ‘jasne slučajeve sudske greške, u smislu da se priznaje da je dotična osoba očigledno nevinna’ kao što je naznačeno u Izvještaju s objašnjenjem [o Protokolu broj 7]. To je međunarodno značenje koje je usvojio Parlament kada je usvojio član 133. Zakona iz 1988. godine.”

62. Budući da gosp. Mullen nije proglašen nevinim, on nije imao pravo na odštetu predviđenu članom 133.

(b) Nakon postupka koji se odnosi na zahtjev za odštetu koji je podnijela podnositeljica zahtjeva

63. U predmetu *R (Adams) v Secretary of State for Justice* [2011] UKSC 18, Vrhovni sud, zasjedajući u vijeću od devet sudija, je ponovo razmatrao značenje “sudske greške” iz člana 133. Zakona iz 1988. godine. Sudije su izrazile različita mišljenja o ispravnom tumačenju termina.

III RELEVANTNI MEĐUNARODNI PRAVNI TEKSTOVI I PRAKSA

A. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine

64. Član 14(2) MPGPP-a glasi:

“Svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da se smatra nevinim sve dok se njegova krivica na osnovu zakona ne dokaže.”

65. Član 14(6) glasi:

“Ako je neko lice bilo pravosnažnom presudom osuđeno zbog krivičnog djela i ako je kasnije njegova presuda bila ukinuta ili je bio pomilovan zbog toga što neka nova ili novootkrivena činjenica neosporno ukazuje da se radilo o sudskoj grešci, lice koje je pretrpjelo kaznu kao posljedicu takve osude dobit će naknadu u skladu sa zakonom, osim ako se ne dokaže da je ono u potpunosti ili djelomično odgovorno za to što nepoznata činjenica nije blagovremeno otkrivena.”

66. Komitet za ljudska prava Ujedinjenih nacija je razmatrao primjenu relevantnih članova MPGPP-a. U predmetu *W.J.H. protiv Nizozemske* (Saopćenje broj 408/1990 [1992] UNHRC 25), u kojem je navedeno kršenje člana 14(2) i (6) nakon što je odbijen zahtjev za odštetu po oslobađajućoj presudi, Komitet je istakao da se član 14(2) primjenjuje samo na krivični postupak, a ne na postupak za naknadu štete. On je također ustanovio da uvjeti iz člana 14(6) nisu ispunjeni.

67. U svom Općem komentaru broj 32 o članu 14, koji je objavljen 23. augusta 2007. godine, Komitet za ljudska prava Ujedinjenih nacija je istakao sljedeće u pogledu presumpcije nevinosti:

“30. Prema članu 14. stav 2, svako ko je optužen za krivično djelo ima pravo da se smatra nevinim dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona. Presumpcija nevinosti, koja je fundamentalna za zaštitu ljudskih prava, nameće tužilaštvu obavezu da dokaže optužbu, garantira da se niko ne smije smatrati krivim dok se ne dokaže optužba van razumne sumnje, osigurava da optuženi ima pravo na sumnju te iziskuje da se prema osobama optuženim za krivično djelo mora postupati u skladu s tim principom. Sve javne vlasti imaju obavezu da se uzdrže od prejudiciranja ishoda suđenja, tj. da se uzdrže od davanja javnih izjava kojima se potvrđuje krivica optuženog. Optuženi ne bi normalno trebali biti vezani u lance ni držani u kavezu za vrijeme suđenja, niti dovedeni pred sud na način koji naznačava da su opasni kriminalci. Mediji bi trebali izbjegavati prikazivanje koje ugrožava presumpciju nevinosti. Nadalje, dužina pritvora prije suđenja ne smije se tumačiti na način da ukazuje na krivicu i njenu težinu. Odbijanje zahtjeva za oslobađanje uz jamstvo ili ustanovljavanje odgovornosti u građanskom postupku ne ugrožava presumpciju nevinosti.” (izostavljene fusnote)

68. U vezi s pravom na odštetu zbog sudske greške, Komitet je posebno istakao:

“53. Ta garancija se ne primjenjuje ako je dokazano da se optuženom može djelomično ili u potpunosti pripisati to što takva materijalna činjenica nije pravovremeno otkrivena; u takvim predmetima, teret dokazivanja počiva na državi. Osim toga, nikakva odšteta nije propisana ako je osuđujuća presuda ukinuta po apelaciji, tj. prije nego što je presuda postala konačna ili pomilovanjem koje se dodjeljuje iz humanitarnih razloga ili u okviru diskrecionih ovlasti ili iz razloga jednakopravnosti, koji ne impliciraju da je došlo do sudske greške.”

B. Član 3. Protokola broj 7 na Konvenciju

69. Član 3. Protokola broj 7 glasi:

“Ako je neko lice bilo pravosnažnom presudom osuđeno zbog krivičnog djela i ako je kasnije njegova presuda bila ukinuta ili je bio pomilovan zbog toga što neka nova ili novootkrivena činjenica neosporno ukazuje da se radilo o sudskoj grešci, lice koje je pretrpilo kaznu kao posljedicu takve osude dobit će naknadu u skladu sa zakonom ili praksom dotične države, osim ako se ne dokaže da je ono u potpunosti ili djelomično odgovorno za to što nepoznata činjenica nije blagovremeno otkrivena.”

70. Ujedinjeno Kraljevstvo nije ni potpisalo ni pristupilo Protokolu broj 7.

71. Upravni komitet za ljudska prava je pripremio Izvještaj s objašnjenjem o Protokolu broj 7 te ga je dostavio Komitetu ministara Vijeća Evrope. Na samom početku izvještaja je objašnjeno:

“(…) ne predstavlja instrument koji pruža autentično tumačenje teksta Protokola, premda bi mogao biti takve prirode da olakšava razumijevanje odredaba koje su u njemu sadržane.”

72. U vezi sa članom 3 Protokola broj 7, u izvještaju je naznačeno, *inter alia*:

“23. Drugo, član se primjenjuje samo ako je osuđujuća presuda protiv neke osobe ukinuta ili ako je osoba pomilovana, u oba slučaja na osnovu toga da nova ili novootkrivena činjenica pokazuje na uvjerljiv način da je došlo do sudske greške – to jest, nekog ozbiljnog propusta u sudskom postupku uključujući ozbilju štetu naneseu osuđenoj osobi. Prema tome, ne postoji uvjet na osnovu tog člana da se plati odšteta ako je osuđujuća presuda ukinuta ili ako je dodijeljeno pomilovanje po nekom osnovu (...)

25. U svim predmetima u kojima su ti preduvjeti zadovoljeni, odšteta se plaća ‘prema zakonu i praksi dotične države’. To ne znači da se ne plaća nikakva odšteta ako zakon ili praksa ne predviđa nikakvu odredbu u vezi s takvom odštetom. To znači da bi zakon ili praksa države trebali omogućiti plaćanje odštete u svim predmetima na koje se primjenjuje taj član. Namjera je da bi države trebale biti obavezne da plate odštetu samo u jasnim slučajevima sudske greške, u smislu da postoji priznanje da je dotična osoba jasno nevina. Cilj člana nije da omogući pravo na odštetu kada svi preduvjeti nisu zadovoljeni, na primjer ako je apelacioni sud poništio osuđujuću presudu zbog toga što je otkrio neku činjenicu koja je unijela razumnu sumnju u krivicu optužene osobe, a koju je sudija pretresnog suda previdio.”

C. Pravo i praksa država članica u vezi s postupkom po zahtjevu za odštetu nakon obustave postupka ili oslobađajuće presude

73. Prema informacijama koje su predložene Sudu, ne postoji uniformno stajalište o pravu i praksi u vezi s postupkom obeštećenja nakon obustave postupka ili oslobađajuće presude u trideset šest država. Neke države imaju više od jednog sistema na snazi koji pokriva različite tipove odštete.

74. Postupci u vezi sa zahtjevom za odštetu znatno variraju od jedne države do druge. U dest država, predviđeni postupak za naknadu štete je direktno vezan za krivični postupak, naime sud koji je odlučivao u krivičnom postupku ima jurisdikciju da razmatra zahtjev za naknadu štete ako je donesena oslobađajuća presuda u prvobitnom postupku (Njemačka, Rusija, Ukrajina) ili ako je poništena osuđujuća presuda nakon ponovnog postupka (Belgija, Francuska, Njemačka, Grčka, Italija, Luksemburg, Monako, Švicarska).

75. U trideset država, postupak za naknadu štete je neovisan od krivičnog postupka (Albanija, Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Francuska, Mađarska, Irska, Litvanija, Luksemburg, Malta, Moldavija, Monako, Crna Gora, Norveška, Poljska, Rumunija, Rusija, Srbija, Španija, Slovačka, Slovenija, Švedska, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Turska i Ukrajina). U tim državama, zahtjev za naknadu štete se može podnijeti na administrativnom nivou ministru ili nekoj drugoj vlasti (Austrija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Češka Republika, Danska, Estonija, Finska, Irska, Luksemburg, Monako, Crna Gora, Srbija, Slovačka, Slovenija, Španija i Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija) ili građanskim ili upravnim

sudovima (Albanija, Bugarska, Francuska, Mađarska, Litvanija, Moldavija, Norveška, Rumunija, Rusija, Švedska i Ukrajina); ili krivičnim sudovima, sudijama koji nisu oni koji su zasijedali u prvobitnom krivičnom postupku (Poljska i Turska). U skoro svim državama koji su preispitane, zahtjev za odštetu mora biti podnesen u određenom roku po okončanju krivičnog postupka. Izuzeci su Irska i Malta.

76. Velika većina preispitanih država ima sisteme za naknadu štete koji su daleko darežljiviji od onog koji je na snazi u Velikoj Britaniji. U mnogim preispitanim državama, odšteta je u osnovi automatska nakon što se ustanovi da optuženi nije kriv poništenjem osuđujuće presude ili obustavom postupka (na primjer, Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Danska, Finska, Njemačka, Crna Gora, Bivša Jugoslovenka Republika Makedonija, Rumunija, Turska i Ukrajina).

77. Postoji malo informacija o praksi država ugovornica u vezi s odštetom koja se odnosi na tumačenje “sudske greške”.

PRAVO

I NAVEDENO KRŠENJE ČLANA 6. STAV 2. KONVENCIJE

78. Podnositeljica predstavke se žali da je obrazloženje koje je dato u vezi s odbijanjem dodjeljivanja odštete nakon oslobađajuće presude dovelo do povrede presumpcije nevinosti. Ona se pozvala na član 6. stav 2. Konvencije, koji glasi:

“Svako ko je optužen za krivično djelo smatra se nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže.”

79. Vlada je osporila taj argument.

A. Opseg žalbenih navoda

80. Podnositeljica predstavke je prihvatila da odbijanje odštete po sebi nije pokrenulo nikakvo pitanje u vezi sa članom 6. stav 2. zbog toga što ta odluka nije implicirala ništa u vezi s mišljenjem države o njenoj krivici ili nevinosti. Ona se naime žalila da je odbijanje Visokog suda i Apelacionog suda u njenom predmetu zasnovano na obrazloženju koje je proizvelo sumnje u njenu nevinost.

81. Vlada je istakla da nema općeg prava na odštetu na osnovu člana 6. stav 2. po oslobađajućoj presudi na osnovu puke činjenice da se neki pojedinci, po oslobađanju krivice, smatraju nevinim za optužbe koje su im prethodno stavljene na teret. Terminima iz člana 133. Zakona iz 1988.

godine ne bi trebalo dati široko tumačenje na osnovu premise da bi bilo odgovarajuće da se obešteti najveći mogući broj oslobođenih osoba.

82. Sud ponovo ističe da član 6. stav 2. ne garantira nekoj osobi koja je optužena za krivično djelo pravo na odštetu zbog zakonitog pritvaranja ili pravo na isplatu troškova ako je postupak obustavljen ili se okončao oslobađajućom presudom (vidi, među ostalim presudama, *Englert protiv Njemačke*, od 25. august 1987. godine, stav 36, Serija A broj 123; *Sekanina*, citirana gore, stav 25; *Capeau protiv Belgije*, broj 42914/98, stav 23, ECHR 2005-I; *Yassar Hussain protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, broj 8866/04, stav 20, ECHR 2006-III; i *Tendam protiv Španije*, broj 25720/05, stav 36, od 13. jula 2010). Isto tako, taj član ne garantira osobi oslobođenoj za krivično djelo pravo na odštetu zbog sudske greške bilo koje vrste.

83. Pitanje koje se postavlja Sudu nije da li je odbijanje odštete *per se* dovelo do kršenja prava podnositeljice predstavke na presumpciju nevinosti. Ispitivanje koje Sud treba obaviti u vezi sa žalbenim navodom je usmjereno na pitanje da li je odluka o odbijanju odštete u predmetu podnositeljice predstavke, uključujući obrazloženje i korištenu terminologiju, u skladu s presumpcijom nevinosti iz člana 6. stav 2.

B. Prihvatljivost

1. Argumenti stranaka u postupku

(a) Vlada

84. Prema Vladi, član 6. stav 2. se primjenjuje samo na osobe koje su optužene za krivično djelo. Čak i prema širokom tumačenju “krivičnog postupka” koje je usvojio Sud, postupak za naknadu štete u ovom predmetu nije obuhvaćen tim tumačenjem.

85. Prvo, Vlada je istakla da ne postoji sudska praksa Suda, prema kojoj se član 6. stav 2. primjenjuje na ocjenu dodjeljivanja prava na odštetu prema kriterijima sadržanim u članu 3. Protokola broj 7. Ona je istakla da je Sud ustanovio u predmetu *Sekanina*, koji je citiran gore, stav 25, da se član 6. stav 2. ne primjenjuje na takve postupke. Vlada je istakla da je takvo stanovište u skladu sa stavom koji je Komitet za ljudska prava Ujedinjenih nacija usvojio u predmetu *W.J.H. protiv Nizozemske* (vidi, stav 66. gore). Odbijanje odštete koje je zasnovano na obrazloženju da dotična osoba ne ispunjava potrebne uvjete ne može biti u suprotnosti sa članom 6. stav 2; drugačiji stav bi doveo do besmislenosti kriterija i ograničenja nametnutih članom 14(6) MPGPP-a i članom 3. Protokola broj 7.

86. Drugo, premda je Vlada prihvatila da je ustanovljeno da se član 6. stav 2. primjenjuje na određene vrste postupaka za naknadu štete, ona je naznačila da je to jedino slučaj kada postoji uska veza s prethodnim krivičnim postupkom koji je doveo do takvog zahtjeva. Nasuprot tome, u ovom predmetu, odluka o odšteti se razlikuje ili je odvojena od odluke o

poništenju krivične osude jer ju općenito donosi izvršna, a ne sudska vlast; ona se donosi u skladu s upravnim postupkom, a ne krivičnim postupkom; ona može biti zasnovana na različitim dokazima, koji nisu razmatrani na samom suđenju; ona je vremenski udaljena budući da je moguće podnijeti zahtjev za odštetu dvije godine nakon ukidanja osuđujuće presude; te se usvaja i priopćava podnosiocu zahtjeva na povjerljiv način. Premda ocjena pitanja da li je sudska greška dokazana na uvjerljiv način, kao što to iziskuje član 133. Zakona iz 1988. godine, uključuje određenu ocjenu dokaza koji su vodili prije svega krivičnoj osudi, taj postupak ne dovodi do povrede presumpcije nevinosti te ne ugrožava oslobađanje od krivice.

87. Prema tome, Vlada je pozvala Sud da zaključi da se pitanje presumpcije nevinosti uopće ne postavlja u kontekstu odluka donesenih na osnovu člana 133. Zakona iz 1988. godine i da, prema tome, proglasi predstavku neprihvatljivom.

(b) Podnositeljica predstavke

88. Podnositeljica predstavke je istakla da postoji veliki broj presuda u kojima je Sud smatrao da se član 6. stav 2. primjenjuje u okviru ispitivanja prava neke osobe na odštetu nakon oslobađajuće presude (ona je citirala, *inter alia*, predmete *Rushiti* i *Hammern*, oba citirana gore; i *Puig Panella protiv Španije*, broj 1483/02, od 25. aprila 2006). Premda je Sud ustanovio u nekim predmetima koji se odnose na građanske postupke za naknadu štete da se član 6. stav 2. ne primjenjuje, podnositeljica predstavke je istakla da se od sudova tražilo u tim slučajevima da ocijene građansku odgovornost; dok član 133. iziskuje ocjenu osnova oslobađajuće presude u vezi s nekom osobom te odgovor na pitanje šta oslobađajuća presuda kaže o krivičnoj odgovornosti. Nadalje, dok je u građanskom postupku potrebno uspostaviti ravnotežu s pravima trećih stranaka, takva ravnoteža ovdje nije relevantna budući da je država odgovorna za plaćanje odštete. U svakom slučaju, Sud je ustanovio da je član 6. stav 2. primjenjiv čak na predmete koji se odnose na građanski postupak ako je predmetni postupak doveo toga da je nevinost podnosioca predstavke dovedena u pitanja (ona je citirala predmet *Orr protiv Norveške*, broj 31283/04, od 15. maja 2008).

89. Podnositeljica predstavke je osporila argument da se član 6. stav 2. primjenjuje samo ako postoji uska veza s krivičnim postupkom. Ona se pozvala na predmete *Šikić protiv Hrvatske*, broj 9143/08, stav 47, od 15. jula 2010. godine i *Vanjak protiv Hrvatske*, broj 29889/04, stav 41, od 14. januara 2010, u kojima je Sud zaključio da presumpcija nevinosti, u slučaju obustave krivičnog postupka, mora biti zagwarantirana u “bilo kojem drugom postupku bez obzira na njegovu prirodu”. Ona je istakla da to još više vrijedi u predmetima koji se odnose na oslobađanje od krivice, kada je zaštita koja se dodjeljuje na osnovu člana 6. stav 2. još snažnija.

90. U svakom slučaju, podnositeljica predstavke je istakla da je dodjeljivanje odštete na osnovu člana 133. na jasan način usko vezano za

krivični postupak koji je rezultirao poništenjem krivične osude. Jasno proizilazi iz člana 133. te iz presude Vrhovnog suda koja je donesena u predmetu *R (Adams)* (vidi, stav 63. gore) da je ključno pitanje u postupku naknade štete specifičan razlog zbog kojeg je krivična osuda poništena i da odluka o odšteti iziskuje od donosioca odluke da ispita presudu Apelacionog suda kojom se poništava krivična osuda. Odbijanje odštete koje je zasnovano na razlozima koji su naznačeni u predmetu *R (Adams)* pokreće pitanje da li država prihvata da je osoba koja traži odštetu zaista nevinna. To je po sebi dovoljno da se ustanovi da je član 6. stav 2. primjenjiv.

91. Konačno, podnositeljica predstavke tvrdi da ne može biti tačno da se član 6(2) ne primjenjuje na sisteme naknade štete koji su predviđeni članom 14(6) MPGPP-a i članom 3. Protokola broj 7, nego da se primjenjuje na sve ostale vidove odštete po oslobađajućoj presudi. Ne postoji logičan razlog za takvo razlikovanje.

2. Ocjena Suda

(a) Opći principi

(i) Uvod

92. Cilj i svrha Konvencije, kao instrumenta za zaštitu ljudskih bića, iziskuju da se njene odredbe tumače i primjenjuju na način da njene garancije budu praktične i djelotvorne (vidi, *inter alia*, *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 7. jula 1989, stav 87, Serija A broj 161; i *Al-Skeini i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], broj 55721/07, stav 162, ECHR 2011). Sud je izričito istakao da se to primjenjuje na pravo obuhvaćeno članom 6. stav 2 (vidi, na primjer, *Allenet de Ribemont protiv Francuske*, od 10. februara 1995, stav 35, Serija A broj 308; i *Capeau*, citirana gore, stav 21).

93. Član 6. stav 2. garantira pravo svake osobe da “se smatra nevinom dok se njena krivica ne dokaže po zakonu”. U skladu s proceduralnom garancijom u kontkstu samog krivičnog suđenja, presumpcija nevinosti nameće uvjete u vezi sa, *inter alia*, teretom dokazivanja (vidi, *Barberà, Messegué i Jabardo protiv Španije*, od 6. decembra 1988, stav 77, Serija A broj 146; i *Telfner protiv Austrije*, broj 33501/96, stav 15, od 20. marta 2001); pravnim i činjeničnim pretpostavkama (vidi, *Salabiaku protiv Francuske*, od 7. oktobra 1988, stav 28, Serija A broj 141-A; i *Radio France i ostali protiv Francuske*, broj 53984/00, stav 24, ECHR 2004-II); pravom da se ne doprinosi vlastitoj inkriminaciji (vidi, *Saunders protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, od 17. decembra 1996, stav 68, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-VI; i *Heaney i McGuinness protiv Irske*, broj 34720/97, stav 40, ECHR 2000-XII); publicitetom koji se daje predmetu prije suđenja (vidi, *Akay protiv Turske* (odluka), broj 34501/97, od 19. februara 2002; i *G.C.P. protiv Rumunije*, broj 20899/03, stav 46, od

20. decembra 2011); i preuranjenim očitovanjem pretresnog suda ili drugih zvaničnika o krivici branjenika (vidi, *Allenet de Ribemont*, citirana gore, st. 35-36; i *Nešták protiv Slovačke*, broj 65559/01, stav 88, od 27. februara 2007).

94. Međutim, imajući u vidu potrebu da se osigura da pravo zagarantirano članom 6. stav 2. bude praktično i djelotvorno, presumpcija nevinosti ima i drugi aspekt. Njen opći cilj, u okviru tog drugog aspekta, je da spriječi da javni zvaničnici i vlasti postupaju prema pojedincima koji su oslobođeni krivične optužbe, ili u odnosu na koje je krivični postupak bio obustavljen, kao da su oni zapravo krivi za djelo koje im se stavlja na teret. U tim predmetima, presumpcija nevinosti je već omogućila, putem primjene, za vrijeme suđenja, raznih zahtjeva svojstvenih proceduralnoj garanciji koju ona dodjeljuje, sprečavanje izricanja nepravilne krivične osude. Bez zaštite koja je namijenjena osiguranju poštivanja oslobađajuće odluke ili odluke o obustavljanju postupka u bilo kojem drugom postupku, postoji rizik da garancije pravičnog suđenja iz član 6. stav 2. postanu teoretske i iluzorne. Ono što je također bitno kada se okonča krivični postupak je reputacija dotične osobe i način na koji se ta osoba percipira u javnosti. Zaštita koju dodjeljuje član 6. stav 2. u tom pogledu može da se preklapa do izvjesnog stepena sa zaštitom koju dodjeljuje član 8 (vidi, na primjer, *Zollman protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odluka), broj 62902/00, ECHR 2003-XII; i *Taliadorou i Stylianou protiv Kipra*, br. 39627/05 i 39631/05, st. 27 i 56-59, od 16. oktobra 2008).

(ii) *Primjenjivost člana 6. stav 2*

95. Kao što izričito propisuje sam član, član 6. stav 2. se primjenjuje kada je neka osoba "optužena za neko krivično djelo". Sud je u više navrata istakao da je to autonoman koncept i da se mora tumačiti u skladu s tri kriterija izražena u njegovoj sudskoj praksi, naime kvalifikacijom postupka u domaćem pravu, njegovom osnovnom prirodom te vrstom i težinom eventualne kazne (vidi, među ostalim presudama o konceptu "krivične optužbe", *Engel i ostali protiv Nizozemske*, od 8. juna 1976, stav 82, Serija A broj 22; i *Phillips protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, broj 41087/98, stav 31, ECHR 2001-VII). Da bi se ocijenio bilo koji žalbeni navod u vezi sa članom 6. stav 2. koji se pojavljuje u kontekstu sudskog postupka, potrebno je prije svega utvrditi da li osporeni postupak uključuje odluku o krivičnoj optužbi u smislu sudske prakse Suda.

96. Međutim, u predmetima koji uključuju drugi aspekt zaštite koja je dodijeljena članom 6. stav 2, koji se pojavljuje kada se okonča krivični postupak, jasno je da je primjena prethodnog kriterija neodgovarajuća. U tim predmetima, krivični postupak se nužno okončao i, osim ako naknadni sudski postupak ne pokrene novu krivičnu optužbu u smislu autonomnog značenja Konvencije, ako je član 6. stav 2. primjenjiv, to mora biti iz drugih razloga.

97. Stranke nisu branile tezu da je postupak za naknadu štete koji je pokrenula podnositeljica predstavke pokrenuo pitanje “krivične optužbe” u okviru autonomnog značenja Konvencije. Prema tome, pitanje drugog aspekta zaštite koju pruža član 6. stav 2. je pokrenuto u ovom predmetu; prema tome, Sud će ispitati kako je pristupio primjenjivosti člana 6. stav 2. na sudske postupke koji su uslijedili kasnije u takvim predmetima.

98. Sud je u prošlosti već razmatrao primjenu člana 6. stav 2. na sudske odluke koje su donesene po okončanju krivičnog postupka, bilo putem obustave postupka ili donošenjem oslobađajuće presude, u postupcima koji su se odnosili, *inter alia*, na:

(a) obavezu bivšeg optuženog da snosi sudske troškove i troškove krivičnog gonjenja (vidi, *Minelli protiv Švicarske*, od 25. marta 1983, st. 30-32, Serija A broj 62; i *McHugo protiv Švicarske* (odluka), broj 55705/00, od 12. maja 2005);

(b) zahtjev bivšeg optuženog za naknadu štete zbog pritvaranja prije suđenja ili neke druge štete koja je nanesena u krivičnom postupku (vidi, *Englert*, citirana gore, stav 35; *Nölkenbockhoff protiv Njemačke*, od 25. augusta 1987, stav 35, Serija A broj 123; *Sekanina*, citirana gore, stav 22; *Rushiti*, citirana gore, stav 27; *Mulaj i Sallahi protiv Austrije* (odluka), broj 48886/99, od 27. juna 2002; *O.*, citirana gore, st. 33-38; *Hammern*, citirana gore, st. 41-46; *Baars protiv Nizozemske*, broj 44320/98, stav 21, od 28. oktobra 2003; *Capeau protiv Belgije* (odluka), broj 42914/98, od 6. aprila 2004; *Del Latte protiv Nizozemske*, broj 44760/98, stav 30, od 9. novembra 2004; *A. L. protiv Njemačke*, broj 72758/01, st. 31-33, od 28. aprila 2005; *Puig Panella*, citirana gore, stav 50; *Tendam*, citirana gore, st. 31. i 36; *Bok protiv Nizozemske*, broj 45482/06, st. 37-48, od 18. januara 2011; i *Lorenzetti protiv Italije*, broj 32075/09, stav 43, od 10. aprila 2012);

(c) zahtjev bivšeg optuženog za naknadu troškova odbrane (vidi, *Lutz protiv Njemačke*, od 25. augusta 1987, st. 56-57, Serija A broj 123; *Leutscher protiv Nizozemske*, od 26. marta 1996, stav 29, *Reports* 1996-II; *Yassar Hussain*, citirana gore, stav 19; i *Ashendon i Jones protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 35730/07 i 4285/08, st. 42. i 49, od 15. decembra 2011);

(d) zahtjev bivšeg optuženog za naknadu štete nanесene nezakonitom ili neopravdanom istragom ili krivičnim gonjenjem (vidi, *Panteleyenkov protiv Ukrajine*, broj 11901/02, stav 67, od 29. juna 2006; i *Grabchuk protiv Ukrajine*, broj 8599/02, stav 42, od 21. septembra 2006);

(e) građansku obavezu plaćanja odštete žrtvi (vidi, *Ringvold protiv Norveške*, broj 34964/97, stav 36, ECHR 2003-II; *Y. protiv Norveške*, broj 56568/00, stav 39, ECHR 2003-II; *Orr*, citirana gore, st. 47-49; *Erkol protiv Turske*, broj 50172/06, st. 33. i 37, od 19. aprila 2011; *Vulakh i ostali protiv Rusije*, broj 33468/03, stav 32, od 10. januara 2012; *Diacenco protiv Rumunije*, broj 124/04, stav 55, od 7. februara 2012; *Lagardère protiv*

Francuske, broj 18851/07, st. 73 i 76, od 12. aprila 2012; i *Constantin Florea protiv Rumunije*, broj 21534/05, st. 50. i 52, od 19. juna 2012);

(f) odbijanje tužbe koju je podnio podnosilac predstavke protiv osiguravajućeg društva (vidi, *Lundkvist protiv Švedske* (odluka), broj 48518/99, ECHR 2003-XI; i *Reeves protiv Norveške* (odluka), broj 4248/02, od 8. jula 2004);

(g) držanje na snazi naloga o skrbništvu nad djetetom nakon što je tužilaštvo odlučilo da ne podnosi krivičnu tužbu protiv roditelja zbog zloupotrebe djeteta (vidi, *O. L. protiv Finske* (odluka), broj 61110/00, od 5. jula 2005);

(h) pitanja disciplinske prirode i otpuštanja (vidi, *Mouillet protiv Francuske* (odluka), broj 27521/04, od 13. septembra 2007; *Taliadorou i Stylianou*, citirana gore, stav 25; *Šikić*, citirana gore, st. 42-47; i *Çelik (Bozkurt) protiv Turske*, broj 34388/05, stav 34, od 12. aprila 2011); i

(i) oduzimanje prava na socijalni smještaj podnositelju predstavke (vidi, *Vassilios Stavropoulos protiv Grčke*, broj 35522/04, st. 28-32, od 27. septembra 2007).

99. U velikom broju tih slučajeva, Sud se izjasnio u korist primjenjivosti člana 6. stav 2. U tri ranija predmeta, objašnjavajući zašto se član 6. stav 2. primjenjuje uprkos izostanku krivične optužbe koja se očekuje, Sud je istakao da odluke o pravima podnosioca predstavki na troškove i odštetu predstavljaju “posljedice i obavezni dodatak”, ili “direktan slijed” zaključivanja krivičnog postupka (vidi, *Englert*, citirana gore, stav 35; *Nölkenbockhoff*, citirana gore, stav 35; i *Lutz*, citirana gore, stav 56). Slično tome, u jednoj seriji predmeta koji su uslijedili nakon toga, Sud je zaključio da su austrijsko zakonodavstvo i praksa “poveza[li] dva pitanja – krivičnu odgovornost optuženog i pravo na odštetu – do tog stepena da se odluka o zadnjem pitanju može smatrati posljedicom i, do određenog stepena, dodatkom odluke o prvom pitanju na način da se član 6. stav 2. primjenjuje na postupak za naknadu štete (vidi, *Sekanina*, citirana gore, stav 22; *Rushiti*, citirana gore, stav 27; i *Weixelbraun*, citirana gore, stav 24).

100. Razvijajući tu ideju u predmetima koji su uslijedili, Sud je smatrao da “ne samo da zahtjev za odštetu vremenski slijedi krivični postupak nego je on i vezan za postupak, kako po pravu tako i u praksi, kako u pogledu jurisdikcije, tako u pogledu pitanja o kojem treba odlučiti”, što je stvorilo vezu između dva postupka na način da je član 6. stav 2. primjenjiv (vidi, *O.*, citirana gore, stav 38; i *Hammern*, citirana gore, stav 46).

101. U predmetima koji se odnose na pravo žrtve da traži odštetu od podnosioca predstavke, koji je prethodno proglašen nevinim za krivičnu optužbu, Sud je istakao da, ako bi odluka o građanskoj naknadi za štetu sadržavala izjavu koja imputira krivičnu odgovornost, to bi stvorilo vezu između dva postupka na način da se pokreće pitanje primjene člana 6. stav 2. u pogledu odluke o zahtjevu za odštetu (vidi, *Ringvold*, citirana gore, stav 38; *Y.*, citirana gore, stav 42; i *Orr*, citirana gore, stav 49).

102. Sud je nedavno izrazio mišljenje da presumpcija nevinosti po obustavi krivičnog postupka iziskuje da se o izostanaku krivične osude protiv dotične osobe vodi računa u svakom narednom postupku bez obzira na njegovu prirodu (vidi, *Vanjak*, citirana gore, stav 41; i *Šikić*, citirana gore, stav 47). On je također naznačio da opertivni dio oslobađajuće presude mora poštovati bilo koja vlast koja se izjašnjava, direktno ili indirektno, o krivičnoj odgovornosti dotične osobe (vidi, *Vassilios Stavropoulos*, citirana gore, stav 39; *Tendam*, citirana gore, stav 37; i *Lorenzetti*, citirana gore, § 46).

(iii) *Zaključak*

103. Ovaj predmet se odnosi na primjenu presumpcije nevinosti u sudskom postupku nakon što je Krivično odjeljenje Apelacionog suda poništilo krivičnu osudu, što je rezultiralo oslobađajućom presudom. Imajući u vidu ciljeve člana 6. stav 2. koji su razmotreni gore (vidi, st. 92-94) i stajalište koje se pojavljuje iz proučavanja sudske prakse, Sud formulira princip presumpcije nevinosti u ovom kontekstu na sljedeći način: presumpcija nevinosti znači da, ako je postojala krivična optužba te ako je krivični postupak okončan oslobađajućom presudom, osoba koja je bila predmet krivičnog postupka je nevina po zakonu te se prema njoj mora postupati na način koji je u skladu s tom nevinošću. Prema tome, presumpcija nevinosti i dalje postoji u toj mjeri nakon okončanja krivičnog postupka kako bi se osiguralo, u pogledu bilo koje optužbe koja nije dokazana, da se nevinost predmetne osobe poštuje. To dominantno pitanje leži u osnovi pristupa Suda primjenjivosti člana 6. stav 2. u tim predmetima.

104. Kad god se pojavi pitanje primjenjivosti člana 6. stav 2. u kontekstu postupaka koji su uslijedili, podnosilac predstavke mora dokazati postojanje veze, kao što je veza koja je spomenuta gore, između okončanog krivičnog postupka i postupka koji je uslijedio. Takva veza vjerovatno postoji, na primjer, kada postupak koji će uslijediti iziskuje ispitivanje ishoda prethodnog krivičnog postupka, a naročito kada on obavezuje sudsku vlast da analizira krivičnu presudu; da poduzme ispitivanje ili ocjenu dokaza koji se nalaze u krivičnom spisu; da ocijeni učešće podnosioca zahtjeva u nekim ili svim događajima koji su vodili krivičnoj optužbi; ili da komentira indikacije o daljnjoj mogućoj krivici podnosioca predstavke.

105. Imajući u vidu prirodu garancije iz člana 6. stav 2. koja je naznačena gore, činjenica, da je član 133. Zakona iz 1988. godine usvojen da bi omogućio tuženoj državi da ispuni svoje obaveze na osnovu člana 14(6) MPGPP-a te da je izražen korištenjem termina koji su skoro identični terminima tog člana i člana 3. Protokola broj 7, nema za posljedicu, suprotno onome što je tvrdila Vlada, da izvuče osporeni postupak za odštetu iz opsega primjenjivosti člana 6. stav 2. Ta dva posljednja člana se odnose na potpuno različite aspekte krivičnog procesa; nema naznaka da je cilj člana 3. Protokola broj 7 da se proširi na specifičnu situaciju općih garancija

koje su slične onima koje su sadržane u članu 6. stav 2 (vidi, međutim, *Maaouia protiv Francuske* [VV], br. 39652/98, §§ 36-37, ECHR 2000-X). Naravno, član 7. Protokola broj 7 u stvari precizira da se normative odredbe Protokola moraju smatrati dodatnim članovima na Konvenciju te da se “sve odredbe Konvencije, prema tome, primjenjuju”. Prema tome, ne može se reći da član 3. Protokola broj 7 predstavlja oblik *lex specialis* koji isključuje primjenu člana 6. stav 2.

(b) Primjena općih principa na činjenice predmeta

106. Budući da je podnositeljica predstavke prethodno optužena za krivično djelo ubistva iz nehata, presumpcija nevinosti se primijenila na to krivično djelo od momenta podnošenja optužbe. Premda je zaštita koja se dodjeljuje presumpcijom prestala krivičnom osudom, koju nije osporila apelacijom u to vrijeme, ona je ponovo uspostavljena po njenom oslobađanju od krivice, što je rezultat presude Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda (vidi, stav 45. gore).

107. Prema tome, zadatak Suda u ovoj fazi njegove analize je da ispita da li je postojala veza između okončanog krivičnog postupka i postupka za odštetu, imajući u vidu relevantna pitanja naznačena gore (vidi, stav 104. gore). U tom pogledu, Sud ističe da postupak na osnovu člana 133. Zakona iz 1988. godine iziskuje ukidanje prethodne krivične osude. Ukidanje krivične osude proizvodi pravo na podnošenje zahtjeva za naknadu štete zbog sudske greške. Nadalje, da bi ispitati da li su kumulativni kriteriji iz člana 133. ispunjeni, od ministra i sudova u postupku sudskog preispitivanja se traži da vode računa o presudi koju je donijelo Krivično odjeljenje Apelacionog suda. Jedino ispitivanje te presude omogućava vlastima da odrede da li je ukidanje osuđujuće presude, koje je rezultiralo oslobađanjem od krivice u predmetu podnositeljice predstavke, bilo zasnovano na novim dokazima te da li otkriva sudsku grešku.

108. Prema tome, Sud konstatira da je podnositeljica predstavke dokazala postojanje potrebne veze između krivičnog postupka i postupka za naknadu štete. Rezultat toga je da se član 6. stav 2. primjenjuje u kontekstu postupka na osnovu člana 133. Zakona iz 1988. godine da bi osigurao da se postupa prema podnositeljici predstavke u ovom zadnjem postupku na način koji je u skladu s njenom nevinošću. Prema tome, predstavka se ne može odbaciti na osnovu člana 35. stav 3(a) Konvencije kao inkompatibilna *ratione materiae* s odredbama Konvencije.

109. Sud ne smatra ni da je žalbeni navod očigledno neosnovan u smislu člana 35. stav 3(a) ili neprihvatljiv po bilo kojem drugom osnovu. Prema tome, Sud odbija Vladin prigovor o neprihvatljivosti te proglašava žalbeni navod prihvatljivim.

C. Meritum

1. *Argumenti stranaka u postupku*

(a) Podnositeljica predstavke

110. Podnositeljica predstavke tvrdi da je odbijanje Visokog suda i Apelacionog suda u njenom predmetu zasnovano na razlozima koji dovode u sumnju njenu nevinost. Ona je naročito istakla zaključak Visokog suda da još uvijek postoje “snažni dokazi protiv” nje (vidi, stav 31. gore) te da je Apelacioni sud izjavio da je činjenica “da su dokazi koji su od tada bili na raspolaganju *možda mogli* voditi drugačijem zaključku da ih je ispitala porota” (vidi, stav 33. gore); komentar “ne sumnjam da [odluka Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda] ni po čemu ne znači da ne bi stajale optužbe” (vidi, stav 38. gore); i zaključak Apelacionog suda da “nije bilo osnova da se kaže, u vezi s novim dokazima, da nema osnova da se predmet predoči poroti” (vidi, stav 39. gore). Ti komentari se moraju posmatrati u svjetlu općeg stava o pravu na odštetu. Presuda Apelacionog suda je jasno implicirala da bi ona potencijalno mogla biti osuđena da joj je ponovo suđeno.

111. Podnositeljica predstavke je istakla da je Sud ustanovo u izvjesnom broju slučajeva da uvjet da neka osoba dokaže svoju nevinost krši član 6. stav 2 (ona se pozvala na presude *Capeau*, *Puig Panella* i *Tendam*, sve citirane gore). Ona je istakla da, ako država nameće uvjet da se ustanovi nevinost prije plaćanja odštete, onda je neizbježno da zaključak, da se odšteta ne može isplatiti, implicira da država dovodi u pitanje nevinost te osobe.

112. Konačno, podnositeljica predstavke se pozvala na sudsku praksu Suda u kojoj je naznačeno da je čak i puko izražavanje sumnje u nevinost inkompatibilno sa članom 6. stav 2. poslije oslobađajuće presude (ona se pozvala na presude *Sekanina*, *Rushiti* i *Diacenco*, sve citirane gore). Podnositeljica predstavke je insistirala na tome da je njena oslobađajuća presuda bila u potpunosti zasnovana na meritumu budući da je Krivično odjeljenje Apelacionog suda, prilikom ukidanja osuđujuće presude, ustanovilo da je faktički i dokazni osnov osuđujuće presude poljuljan.

113. Ona je zaključila da su sudovi doveli u pitanje njenu nevinost u postupku za naknadu štete u njenom predmetu, te ona poziva Sud da ustanovi kršenje člana 6. stav 2.

(b) Vlada

114. Vlada je osporila da je došlo do kršenja člana 6. stav 2. u ovom predmetu. Članom 133. Zakona iz 1988. godine nije povrijeđena presumpcija nevinosti jer on nije doveo u pitanje ispravnost oslobađajuće presude ili pravo podnositeljice predstavke da se smatra nevinom. Predmet na koji se poziva podnositeljica predstavke, kao što je *Rushiti*, koji je citiran

gore, ne može se tumačiti na način da opravdava ekstremno tumačenje člana 6. stav 2, prema kojem bi se osoba, nakon donošenja oslobađajuće presude, trebala uvijek i u svakom pogledu tretirati kao da je stvarno nevina. To, prema Vladi, ne bi bilo u skladu sa članom 3. Protokola broj 7 ili sudskom praksom Suda o sukladnosti građanskog postupka koji je pokrenut zbog istih činjenica sa članom 6. stav 2 (Vlada se pozvala na presudu *Y.*, citirana gore).

115. Vlada je istakla da je ono što je predstavljalo problem Sudu u prethodnim predmetima koji su uključivali postupke za naknadu štete, uključujući one koje je citirala podnositeljica predstavke, je bio način na koji odluka o odbijanju naknade štete nije ostavljala nikakvu sumnju u činjenicu da je ta odluka zasnovana na presumciji krivice; korišteni termini su prevazilazili puke sumnje ili pretpostavke. Nasuprot tome, nije postojao sličan problem u vezi s odbijanjem odštete na osnovu člana 133. Zakona iz 1988. godine uopćeno ili u vezi s odbijanjem u predmetu podnositeljice predstavke. Odbijanje naknade štete bi bilo u skladu sa članom 6. stav 2. pod uvjetom da jasno proizilazi iz korištenih termina da se nikakva krivica ne može pripisati dotičnoj osobi (Vlada se pozvala na presudu *A. L.* koja je citirana gore).

116. Konačno, Vlada se pozvala na sudsku praksu Suda u vezi s funkcioniranjem presumpcije nevinosti u kontekstu građanskog i disciplinskog postupka (ona se pozvala na presude *Šikić*, *Vanjak* i *Bok*, sve citirane gore). Ta sudska praksa potvrđuje da Sud usvaja fleksibilan pristup u vezi s opsegom presumpcije nevinosti van krivičnog postupka te da je osjetljiv na potrebu da se osigura da građanski i disciplinski postupak mogu djelotvorno funkcionirati.

117. Vlada je zaključila da ništa u domaćim presudama ne ugrožava niti dovodi u sumnju oslobađanje podnositeljice predstavke krivice. Prema tome, prema Vladi, član 6. stav 2. nije prekršen u ovom predmetu.

2. Ocjena Suda

118. Sud ističe da se ovaj predmet ne odnosi na sukladnost sistema za naknadu štete iz člana 133. Zakona iz 1988. godine sa članom 3. Protokola broj 7, kao instrumenta koji tužena država nije ratificirala (vidi, stav 70. gore). Prema tome, nije na Sudu da ocjenjuje da li se taj član poštovao; niti je njegov zadatak da ocjenjuje kako država tumači izraz “sudska greška”, koji postoji u tom članu, osim ako se može reći da je navedeno tumačenje u suprotnosti s presumpcijom nevinosti iz člana 6. stav 2.

119. Kao što je objašnjeno gore, kada ustanovi da postoji veza između dva postupka, Sud mora odrediti da li je presumpcija nevinosti, imajući u vidu sve okolnosti predmeta, poštivana. Prema tome, prikladno je da se prvo analizira pristup Suda ispitivanju merituma u prethodnim uporedivim predmetima.

(a) Pristup Suda u prethodnim uporedivim predmetima

120. U ranijem predmetu *Minelli*, koji je citiran gore, koji se odnosio na nalog kojim se od podnositelja predstavke zahtijevalo da plati troškove krivičnog gonjenja po obustavi krivičnog postupka, Sud je izrazio primjenjivi princip na sljedeći način:

“37. Prema presudi Suda, presumpcija nevinosti će biti povrijeđena ako sudska odluka koja se odnosi na optuženog reflektira mišljenje da je optuženi kriv, a nije prethodno dokazana krivica optuženog prema zakonu te naročito ako njemu nije data mogućnost da ostvari pravo na odbranu. To može biti tako čak ako nema formalne konstatacije; dovoljno je da postoji određeno obrazloženje koje sugerira da sud smatra da je optuženi kriv.”

121. U prvim predmetima koje je razmatrao u vezi sa zahjevima za odštetu koje su podnijeli bivši optuženi ili naknadu troškova odbrane, Sud se oslonio na princip postavljen u predmetu *Minelli*, objašnjavajući da odluka, kojom se nekom optuženom odbija naknada štete zbog pritvora te isplata nužnih troškova postupka i ostalih troškova po okončanju postupka, može pokrenuti pitanje na osnovu člana 6. stav 2. ako je obrazloženje odluke, koje se ne može odvojiti od dispozitiva, u suštini dovelo do odlučivanja o krivici optuženog, a da to nije prethodno dokazano po zakonu, a naročito ako njemu nije data mogućnost da realizira pravo na odbranu (vidi, *Englert*, citirana gore, stav 37; *Nölkenbockhoff*, citirana gore, stav 37; i *Lutz*, citirana gore, stav 60). Sva tri predmeta se odnose na prethodni krivični postupak koji se okončao obustavljanjem, a ne oslobađajućom presudom. Pri zaključivanju da nije došlo do kršenja člana 6. stav 2, Sud je objasnio da su domaći sudovi opisali određeno “stanje sumnje” te da njihova odluka nije sadržavala nikakvo konstatiranje krivice.

122. U predmetu koji je uslijedio, *Sekanina*, Sud je napravio razliku između predmeta u kojima je krivični postupak obustavljen i onih u kojima je donesena konačna oslobađajuća presuda, precizirajući da je izražavanje sumnje u nevinost optuženog zamisliva sve dok okončanje krivičnog postupka nije rezultiralo odlukom u meritumu o optužbi, ali nije više moguće oslanjati se na takve sumnje ako je oslobađajuća presuda postala konačna (citirana gore, stav 30). Prema tome, čini se da princip iz predmeta *Sekanina* nastoji da ograniči princip uspostavljen u predmetu *Minelli* na predmete u kojima je krivični postupak obustavljen. Sudska praksa pokazuje da je princip *Minelli*, u predmetima tog tipa, konstantno citiran kao primjenjivi opći princip (vidi, *Leutscher*, citirana gore, stav 29; *Mulaj i Sallahi*, citirana gore; *Baars*, citirana gore, st. 26-27; *Capeau*, citirana gore, stav 22; *A.L.*, citirana gore, stav 31; *Panteleyenkov*, citirana gore, stav 67; i *Grabchuk*, citirana gore, stav 42). Razlika koja je predmetu *Sekanina* napravljena između predmeta u kojima je postupak obustavljen i onih u kojima je donesena oslobađajuća presuda je primijenjena na većinu predmeta koji su uslijedili nakon predmeta *Sekanina*, a koji se odnose na oslobađajuće presude (vidi, na primjer, *Rushiti*, citirana gore, stav 31;

Lamanna protiv Austrije, broj 28923/95, stav 38, od 10. jula 2001; *Weixelbraun*, citirana gore, 25; *O.*, citirana gore, stav 39; *Hammern*, citirana gore, stav 47; *Yassar Hussain*, citirana gore, st. 19. i 23; *Tendam*, citirana gore, st. 36-41; *Ashendon i Jones*, citirana gore, st. 42. i 49; i *Lorenzetti*, citirana gore, st. 44-47; vidi, međutim, *Del Latte* i *Bok*, obje citirane gore).

123. U predmetima koji se odnose na zahtjeve za odštetu koje su podnijele žrtve, bez obzira da li se krivični postupak okončao obustavljanjem ili oslobađajućom presudom, Sud je istakao da, dok se presuda kojom se neka osoba oslobađa krivične odgovornosti treba poštivati u građanskim postupcima za naknadu štete, to ne predstavlja prepreku konstatiranju građanske odgovornosti za plaćanje naknade štete koja prizilazi iz istih činjenica na osnovu manje striktnih dokaznih kriterija. Međutim, ako domaća odluka o odšteti mora sadržavati izjavu kojom se imputira krivična odgovornost branjenoj stranci, to bi pokrenulo pitanje koje je obuhvaćeno opsegom člana 6. stav 2. Konvencije (vidi, *Ringvold*, citirana gore, stav 38; *Y.*, citirana gore, st. 41-42; *Orr*, citirana gore, st. 49. 51; i *Diacenco*, citirana gore, st. 59-60). Taj pristup se slijedio i u predmetima koji se odnose na zahtjeve u građanskim postupcima koje su podnijeli oslobođeni podnosioci predstavki protiv osiguravajućih društava (vidi, *Lundkvist* i *Reeves*, obje citirane gore).

124. U predmetima koji se odnose na disciplinske postupke, Sud je prihvatio da nema automatskog kršenja člana 6. stav 2. ako je podnositelj predstavke proglašen krivim za disciplinski prekršaj koji proizilazi iz istih činjenica kao prethodna krivična optužba koja nije rezultirala krivičnom osudom. On je istakao da disciplinska tijela imaju ovlaštenje i kapacitet da neovisno ustanove činjenice u predmetima koji su im predloženi i da konstitutivni elementi krivičnih i disciplinskih djela nisu identični (vidi, *Vanjak*, citirana gore, st. 69-72; i *Šikić*, citirana gore, st. 54-56).

125. Iz gornjeg razmatranja sudske prakse u vezi sa članom 6. stav 2. slijedi da ne postoji jedinstven pristup određivanju okolnosti u kojima dolazi do kršenja tog člana u kontekstu postupka koji je uslijedio po okončanju krivičnog postupka. Kao što ilustrira postojeća sudska praksa Suda, mnogo toga će ovisiti o prirodi i kontekstu postupka u kojem se osporena odluka usvojila.

126. U svim predmetima i bez obzira koji je pristup primijenjen, terminologija koju koristi vlast koja odlučuje će biti od ključne važnosti pri ocjenjivanju kompatibilnosti odluke i njenog obrazloženja sa članom 6. stav 2 (vidi, na primjer, *Y.*, citirana gore, st. 43-46; *O.*, citirana gore, st. 39-40; *Hammern*, citirana gore, st. 47-48; *Baars*, citirana gore, st. 29-31; *Reeves*, citirana gore; *Panteleyenko*, citirana gore, stav 70; *Grabchuk*, citirana gore, stav 45; i *Konstas protiv Grčke*, broj 53466/07, stav 34, od 24. maja 2011). Prema tome, u predmetu u kojem je domaći sud zaključio da je "jasno vjerovatno" da je podnositelj predstavke "počino djela (...) za koja je optužen", Sud je zaključio da je on prekoračio građanski okvir te je stvorio

sumnju u ispravnost oslobađajuće presude (vidi, *Y.*, citirana gore, stav 46; vidi također, *Orr*, citirana gore, stav 51; i *Diacenco*, citirana gore, stav 64). Slično tome, ako je domaći sud naznačio da krivični spis sadrži dovoljno dokaza da se ustanovi da je krivično djelo počinjeno, korištena terminologija je povrijedila presumpciju nevinosti (vidi, *Panteleyenko*, citirana gore, stav 70). U predmetima u kojima je u presudi Suda jasno naznačeno da sumnje u krivičnu odgovornost nisu otklonjene, ustanovljeno je kršenje člana 6. stav 2 (vidi, na primjer, *Sekanina*, citirana gore, st. 29-30; i *Rushiti*, citirana gore, st. 30-31). Međutim, kada se vodi računa o prirodi i kontekstu određenog postupka, čak i korištenje neke nesretne terminologije može da ne bude odlučujuće (vidi, stav 125. gore). Sudska praksa Suda nudi neke primjere predmeta u kojima je ustanovljeno da nema kršenja člana 6. stav 2. čak i kada je terminologija koju su koristile vlasti i sudovi kritizirana (vidi, *Reeves*, citirana gore; i *A.L.*, citirana gore, st. 38-39).

(b) Da li je pravo podnositeljice predstavke na presumpciju nevinosti poštivano u ovom predmetu

127. Za opći kontekst ovog predmeta je relevantna činjenica da je osuđujuću presudu protiv podnositeljice predstavke poništilo Krivično odjeljenje Apelacionog suda zbog toga što ona nije bila zasnovana “čvrstom osnovu” jer su novi dokazi mogli uticati na odluku porote da su bili predloženi na suđenju (vidi, stav 20. gore). Krivično odjeljenje Apelacionog suda nije samo ocjenjivalo sve dokaze, u svjetlu novih dokaza, kako bi odlučilo da li je krivica ustanovljena van razumne sumnje. Nije naloženo ponovno suđenje budući da je podnositeljica predstavke već odslužila zatvorsku kaznu do momenta kada je osuđujuća presuda poništena (vidi, st. 21, 26. i 34. gore). Na osnovu člana 2(3) Zakona o apelacijama u krivičnim stvarima iz 1968. godine, ukidanje krivične osude protiv podnositeljice predstavke je rezultiralo registriranjem oslobađajuće presude (vidi, stav 45. gore). Međutim, oslobađajuća presuda podnositeljice predstavke nije bila, prema mišljenju Suda, oslobađajuća presuda “u meritumui” u pravom smislu riječi (uporedi, za razliku od tog predmeta, presude *Sekanina* i *Rushiti*, obje citirane gore, u kojima je oslobađajuća presuda zasnovana na principu da bi se bilo koja razumna sumnja trebala uzeti u prilog optuženog). U tom smislu, premda se formalno radi o oslobađajućoj presudi, moglo bi se reći da okončanje krivičnog postupka protiv podnositeljice predstavke ima više karakteristika koje se mogu naći u predmetima u kojima su krivični postupci obustavljeni (vidi, na primjer, *Englert*, *Nölkenbockhoff*, *Lutz*, *Mulaj* i *Sallahi*, sve citirane gore; *Roatis protiv Austrije* (odluka), broj 61903/00, od 27. juna 2002; i *Fellner protiv Austrije* (odluka), broj 64077/00, od 10. oktobra 2002).

128. Također je važno da se skrene pažnja na činjenicu da član 133. Zakona iz 1988. godine iziskuje da se ispune ti specifični kriteriji prije ostvarivanja prava na odštetu. Ti kriteriji su, sažeto, da je podnositeljica

zahtjeva bila prethodno osuđena za krivično djelo; da je odslužila kaznu kao rezultat te krivične osude; da je bila dozvoljena apelacija van vremenskog roka; da je osnov za usvajanje apelacije da je nova činjenica pokazala van razumne sumnje da je došlo do sudske greške. Kriteriji odražavaju, uz male lingvističke razlike, odredbe člana 3. Protokola broj 7 na Konvenciju, koji se mora moći tumačiti na način koji je u skladu sa članom 6. stav 2. Prema tome, Sud konstatira da u tim kriterijima nema ništa što dovodi u pitanje nevinost oslobođene osobe te da samo zakonodavstvo ne iziskuje nikakvu ocjenu krivice podnositeljice predstavke.

129. Sud dalje ističe da je mogućnost odštete po oslobađajućoj presudi znatno ograničeno u tuženoj državi kriterijima iz člana 133. Jasno je da oslobađajuća presuda koja je izrečena u okviru apelacije koja je uložena u propisanom roku ne bi dovela do pokretanja prava na odštetu na osnovu člana 133. Slično tome, oslobađajuća presuda po apelaciji na osnovu neadekvatnih instrukcija poroti ili usvajanje neprihvatljivih dokaza ne bi zadovoljili kriterije iz člana 133. Zakona iz 1988. godine. Na domaćim sudovima je da tumače zakonodavstvo kako bi proveli volju zakonodavca u djela te pri tome imaju pravo da zaključe da je potrebno više od oslobađajuće presude da bi se ustanovila "sudska greška" pod uvjetom da ne dovode u pitanje nevinost dotične osobe. Prema tome, Sud ne treba da razmatra različita tumačenja tog izraza koja su ponudile sudija Doma lordova u predmetu *Mullen* i, nakon presude Apelacionog suda u ovom predmetu, sudije Vrhovnog suda u predmetu *Adams*. Ono što Sud treba da ocijeni je da li je, imajući u vidu prirodu zadatka koji se iziskuje od domaćih sudova i kontekst presude kojom se ukida krivična osuda podnositeljice predstavke (vidi, stav 127. gore), terminologija koju su sudovi koristili u skladu s presumpcijom nevinosti zagarantiranom članom 6. stav 2.

130. U vezi s prirodom zadatka sudova, jasno je da je ispitivanje pitanja da li su kriteriji iz člana 133. zadovoljeni iziskivalo od domaćih sudova da se pozovu na presudu Krivičnog vijeća Apelacionog suda, koje je ukinulo krivičnu osudu, kako bi ustanovili razloge oslobađajuće presude i kako bi definirali do koje mjere je moguće potvrditi da se novom činjenicom dokazalo van razumne sumnje da je došlo do sudske greške. U tom smislu, kontekst postupka je obavezivao Visoki sud, te potom Apelacioni sud, da ocijeni presudu Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda u svjetlu kriterija člana 133.

131. U vezi s presudom Visokog suda, Sud zapaža da je sudija analizirao zaključak Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda te da je smatrao da on nije "u skladu s tezom, prema kojoj bi po zaključivanju novog suđenja (...) pretresni sudija bio obavezan da usmjeri porotu da oslobodi podnositeljicu zahtjeva krivice" (vidi, stav 25. gore). Nakon što je ispitao predmete koji se odnose na zahtjeve za naknadu štete na osnovu član 133, a koji su se prethodno našli pred sudovima, on je smatrao da bi se radilo o udaljavanju od terminologije člana 133. ako bi se reklo o nekom predmetu u kojem bi

porota mogla doći do drugačijeg zaključka da pokazuje van razumne sumnje da je došlo do sudske greške (vidi, stav 30. gore). U predmetu podnositeljice predstavke, medicinski dokazi koje su saslušali Krivično odjeljenje Apelacionog suda i porota su pokazali da postoje “snažni dokazi” protiv podnositeljice predstavke te da bi bilo na poroti da odluči o tom pitanju (vidi, stav 31. gore). On je zaključio da je Krivično odjeljenje Apelacionog suda jedino odlučilo da novi dokazi, zajedno s dokazima predloženim na suđenju, “stvaraju mogućnost” da bi porota “možda mogla osnovano osloboditi” podnositeljicu predstavke. Prema sudiji, to je daleko od dokazivanja van razumne sumnje da je došlo do sudske greške u ovom predmetu (vidi, stav 32. gore).

132. Sa svoje strane, Apelacioni sud je također započeo razmatranje pozivanjem na termine presude kojom je poništena krivična osuda. On je objasnio da je Krivično odjeljenje Apelacionog suda odlučilo da bi dokazi koji su sada na raspolaganju “*možda mogli* voditi drugačijem zaključku da ih je ispitala porota.” (vidi, stav 33. gore). On je potom istakao da odluka Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda “ni po čemu ne znači” da ne bi stajale optužbe protiv apelantice i da “nije bilo osnova da se kaže” da nije bilo osnova da se predmet predoči poroti (vidi, st. 38-39 gore).

133. Istina je da su se i Visoki sud i Apelacioni sud, pri razmatranju da li su činjenice u predmetu podnositeljice predstavke obuhvaćene značenjem “sudska greška”, pozvali na različita tumačenja koja su lord Bingham i lord Steyn dali tom izrazu za vrijeme ispitivanja predmeta *R (Mullen)*. Budući da je lord Steyn izrazio stanovište da bi se sudska greška javila samo ako bi nevinost bila ustanovljena van razumne sumnje, došlo je do nužne diskusije o pitanju nevinosti i stepenu do kojeg presuda Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda kojom se ukida krivična osuda općenito dokazuje nevinost. U tom pogledu, Dom lordova se pozvao na Izvještaj s objašnjenjem o Protokolu broj 7, koji pruža objašnjenje da je namjera člana 3. tog protokola da obaveže države da obezbijede odštetu samo ako postoji priznanje da je dotična osoba “jasno nevina” (vidi, stav 72. gore). U potpunosti je razumljivo da bi se domaće sudije, pri nastojanju da se identificira značenje jednog dvosmislenog pravnog pojma kao što je “sudska greška” koja proizilazi iz odredaba koje se nalaze u međunarodnim instrumentima – član 14(6) MPGPP-a i član 3. Protokola broj 7 – trebale pozvati na međunarodnu jurisprudenciju o tim odredbama te na pripremne radove u kojima je izložen koncept njihovih redaktora. Međutim, u samom Izvještaju s objašnjenjem je naznačeno da, premda je njegova namjera da olakša razumijevanje odredaba Protokola, on ne predstavlja autentično tumačenje teksta (vidi, stav 71. gore). Naznake u navedenom izvještaju koje se odnose na potrebu da se dokaže nevinost se sada moraju tumačiti na način da ih prevazilazi jurisprudencija Suda koja se odnosi na član 6. stav 2. Međutim, ono što je povrh svega važno je da presude Visokog suda i Apelacionog suda ne iziskuju od podnositeljice predstavke da zadovolji

kriterij koji je izrazio lord Steyn, tj. da dokaže svoju nevinost. Visoki sud je naročito naglasio da se činjenice iz predmeta *R (Mullen)* uveliko razlikuju od činjenica u predmetu podnositeljice predstavke te da *ratio decidendi* odluke u predmetu *R (Mullen)* ne pomaže rješavanju njenog predmeta (vidi, stav 27. gore).

134. Sud ne smatra da se može reći da je terminologija koju su koristili domaći sudovi, ako se razmatra u kontekstu zadatka koji se od njih tražio, ugrozila oslobađajuću presude podnositeljice predstavke ili da ju je tretirala na način koji nije u skladu s njenom nevinošću. Sudovi su se usmjerili, kao što je to od njih zatraženo na osnovu člana 133, na potrebu da ustanove da li je došlo do “sudske greške”. Pri ocjenjivanju da li je došlo do “sudske greške”, sudovi nisu davali komentare o pitanju, na osnovu dokaza predloženih u apelaciji, da li bi podnositeljica predstavke trebala biti oslobođena ili osuđena ili da li je vjerovatno da bi ona to bila. Isto tako, oni nisu davali komentare o pitanju da li dokazi pružaju naznake da je podnositeljica kriva ili nevina. Oni su samo priznali zaključke Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda, koji je sam razmatrao pitanje da li bi u to vrijeme, da su novi dokazi bili na raspolaganju prije ili za vrijeme suđenja, ipak i dalje stajale optužbe protiv podnositeljice predstavke. Oni su bez prestanka ponavljali da bi na poroti bila ocjena dokaza da je naloženo novo suđenje (vidi, st. 31, 33 i 38-39 gore).

135. U tom pogledu, Sud ističe da je, prema zakonu o krivičnom postupku u Engleskoj, na poroti u krivičnom postupku po optužnici da ocijeni dokaze tužilaštva i da odluči o krivici optužene osobe. Uloga Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda u predmetu podnositeljice predstavke je bila da odluči da li krivična osuda počiva ili ne počiva na “čvrstom osnovu”, u smislu člana 2. stav 1(a) Zakona i z 1968. godine (vidi, stav 43. gore); a ne da zauzima mjesto porote da bi odlučilo, na osnovu dokaza koji su sada na raspolaganju, da li je krivica podnositeljice predstavke ustanovljena van razumne sumnje. Odluka da se ne nalaže ponovno suđenje je lišila podnositeljicu predstavke stresa i zebnje, što bi joj uzrokovao drugi krivični proces. Ona nije tvrdila da je potrebno ponovno suđenje. I Visoki sud i Apelacioni sud se se opsežno pozvali ba presudu Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda da bi odlučili da li je došlo do sudske greške te nisu nastojali doći do bilo kakvih autonomnih zaključaka o ishodu predmeta. Oni nisu doveli u pitanje zaključak Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda, prema kojem krivična osuda nije počivala na čvrstom osnovu; niti su sugerirali da je Krivično odjeljenje Apelacionog suda pogriješilo pri ocjeni dokaza koji su mu predloženi. Oni su prihvatili konstatacije Krivičnog odjeljenja Apelacionog suda takve kakve, oslonili su se na njih, te ih nisu izmijenili ni ponovo evaluirali da bi odlučili da li su kriteriji iz člana 133. ispunjeni.

136. Prema tome, Sud smatra da presude Visokog suda i Apelacionog suda u predmetu podnositeljice predstavke ne pokazuju izostanak poštivanja

presumpcije nevinosti koju ona uživa u pogledu krivične optužbe za ubistvo iz nehata, što je djelo za koje je ona bila oslobođena krivice. Prema tome, član 6. stav 2. Konvencije nije prekršen.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom;
2. *Odlučuje* da član 6. stav 2. Konvencije nije prekršen.

Sastavljena na engleskom i francuskom jeziku, te saopćena na javnoj raspravi u Palati ljudskih prava u Strasbourgu 12. jula 2013. godine u skladu s pravilom 77. st. 2. i 3. Pravila Suda.

Michael O’Boyle
Zamjenik registrara

Dean Spielmann
Predsjednik

U skladu sa članom 45. stav 2. Konvencije i pravilom 74. stav 2. Pravila Suda, sljedeće izdvojeno mišljenje sudije De Gaetana se nalazi u prilogu ove presude.

D.S.
M.O’B.

Izdvojena mišljenja nisu prevedena, ali ih sadrži presuda na engleskom i/ili francuskom jeziku, kao službenim jezicima, te se mogu pročitati u bazi podataka o sudskoj praksi Suda HUDOC.

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2013.

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. On može biti preuzet sa baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, HUDOC, (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud proslijedio. On može biti reproduciran u nekomercijalne svrhe pod uvjetom da puni naziv predmeta bude citiran, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i pozivanjem na Fond povjerenja za ljudska prava. Poziva se bilo koja

osoba koja želi da se služi ovim prevodom, u potpunosti ili djelomično, u komercijalne svrhe da kontaktira publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de donnée à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.